

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№258 4 січня 2024 року

Ціна 8 ГРИВЕНЬ

Рік наших надій

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує вже другий рік.

20 грудня

В грудні Україна виробила понад 50 тисяч FPV-дронів.

Про це повідомив міністр з питань стратегічних галузей промисловості Олександр Кашин. Він наголосив, що окрім FPV-дронів ми вже спроможні виробити у 2024 році більше 10 тисяч ударних дронів середньої дальності (сотні км), та 1000+ дронів з дальністю за 1000 км. Всі виробничі спроможності готові, розпочалася контрактація на 2024 рік.

Уже зараз в Україні працює виробництво, здатне випускати до 500 тисяч FPV-дронів на рік. Ще кілька такої ж потужності ліній перебувають у процесі будівництва.

Прем'єр-міністр Чехії Петр Фіала заявив, що його країна довела, що змогла позбутися залежності від російського газу. Прем'єр зазначив, що ще минулої весни Чеська Республіка опинилася під загрозою дефіциту природного газу, через залежність від Росії. «Ми не вагалися і зробили кілька важливих кроків. Одним з них було відкриття LNG-терміналу в Нідерландах, який може покрити значну частину нашого споживання».

21 грудня

До держбюджету України надійшло близько 950 мільйонів доларів від Японії в межах проєктів Світового банку на відновлення та соціальний захист. Фінансування складається з гранту Японії на суму 52,4 млн дол в межах проєкту «Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей» (HOPE) та позики від японського уряду обсягом 900 млн дол через проєкт «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності» (INSPIRE). Кошти будуть спрямовані для відшкодування витрат держбюджету України на невідкладні та пріоритетні потреби, зокрема у сфері відновлення та соціальної допомоги.

Служба безпеки України посилює роботу в тилу ворога, щоб перенести війну якомога ближче до Кремля, серед пріоритетних цілей – військові кораблі РФ, військові бази, логістичні коридори поставок зброї тощо. Повідомив голова СБУ Василь Малюк: «Кожна наша спецоперація переслідує конкретну ціль і дає свій результат». За словами Малюка, зараз спецслужба працює над тим, щоб відіснити Чорноморський флот РФ із Криму. СБУ робить це з допомогою морських дронів Sea Baby, які свого часу вразили Кримський міст, а також низку російських військових кораблів. СБУ у першу чергу працює по військових об'єктах або тих, які протиставляють користь для виконання своїх бойових завдань та матеріально-технічного забезпечення армії. Більшість своїх операцій СБУ проводить на території України — на Донбасі, в Криму та Чорному морі. «Це наша земля, і ми будемо використовувати всі можливі методи, щоб звільнити її від окупантів», наголосив голова СБУ.

Польський уряд передав Україні п'ять тисяч терміналів супутникової мережі Starlink кількістю. Нові термінали Starlink допоможуть повернути зв'язок у деокуповані регіони, забезпечувати роботу шкіль, медичних закладів та енергетичної сфери. В Україні вже працюють близько 47 тисяч Starlink, найбільше терміналів отри-

мали від Польщі – понад 19 з половиною тисяч. Частина з них надійшла в Пункти незламності. Завдяки цьому тисячі українців змогли користуватися якісним інтернетом та залишатися на зв'язку навіть в умовах блекаутів.

22 грудня

Українські військові 22 грудня знищили три російські винищувачі-бомбардувальники Су-34 на Південному напрямку. Про це повідомив командувач Повітряних сил ЗСУ генерал-лейтенант Микола Олещук. Полювання за цими російськими винищувачами-бомбардувальниками, які створювали проблеми для Сил оборони на Південному напрямку, велось протягом довгого часу.

Президент України Володимир Зеленський провів зустріч з новим міністром закордонних справ Польщі Радославом Сікорським, який прибув з першим візитом до Києва на цій посаді. Зеленський подякував за вагомий підтримку України з боку Польщі, надання прихистку українським громадянам, які рятувалися від бойових дій. Зеленський і Сікорський погодилися, що «двосторонні відносини мають отримати новий імпульс, а всі проблемні питання слід вирішувати в дусі взаємної довіри та поваги».

Європейська комісія, виконавчий орган Євросоюзу, повідомила, що відправляє в Україну ще 500 електрогенераторів. У комісії відзначили, що жорстокі атаки Росії зробили українську енергетичну інфраструктуру вразливою. Загальна кількість генераторів, надісланих Україні, зростає до понад 5500, «щоб забезпечити достатнє енергопостачання та підтримати роботу життєво важливих служб».

24 грудня

Польські фермери завершили блокування перед пунктом пропуску «Медика – Шегині», рух вантажівок відновлений. Це один з найбільш насичених пішохідних і автомобільних переходів українсько-польського кордону, розташований на околиці міста Перемишль. Медика і Шегині – відповідно польське і українське села на самому кордоні. За інформацією від Прикордонної варті Республіки Польща, сьогодні о 09:30 завершилася акція протесту польських фермерів, що блокували перехід перед пунктом пропуску «Медика – Шегині». Оформлення та пропуск через кордон вантажних транспортних засобів у напрямку в'їзду в Україну здійснюється у звичайному режимі.

Зенітники Повітряних сил уразили російський винищувач-бомбардувальник Су-34 на Маріупольському напрямку. Повідомив командувач Повітряних сил ЗСУ генерал-лейтенант Микола Олещук. Повітряні сили ЗСУ також збили російський Су-30, повідомив Генштаб ЗСУ.

Україна отримала чергову міжнародну допомогу на фінансування пенсій та зарплат. Україна отримала 1,34 млрд доларів як шосте додаткове фінансування на часткову компенсацію витрат держбюджету України, не пов'язаних зі сферою безпеки та оборони, зокрема на пенсійні виплати та виплати працівникам Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Фінансування здійснюється в рамках проєкту Світового банку «Підтримка державних витрат для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE in Ukraine). Допомога складається з позики Світового банку у розмірі 1,086 млрд доларів США. А також гранти: 190 млн доларів США від Норвегії; 50 млн доларів США від Уряду США; 20 млн доларів США від Уряду Швеції.

25 грудня

В Україні понад 8 тисяч церков досі належать до Московського патріархату. Абсолютна більшість з них приховують це у своїх назвах. Під час повномасштабного вторгнення 589 українських релігійних громад перейшли до Православної церкви України. Найчастіше українці залишили лави Московського патріархату на Київщині (138), Хмельниччині (125) та Вінниччині (67). Водночас на Дніпропетровщині, Харківщині, Запоріжжі, Донецьчині та Луганщині таких переходів не зафіксували. Кількість церков, які продовжують належати до Української православної церкви (Московського патріархату), становить понад 8 тисяч. Попри вимоги закону, 99% з них не показують у назві свою приналежність до патріархату. Лише 59 релігійних установ були вимушені вказати на свій зв'язок з Росією.

Найбільше церков УПЦ досі є на Донецьчині (683), Вінниччині (534), Дніпропетровщині (527), Хмельниччині (506) та Закарпатті (490). Найменше – на Львівщині та Івано-Франківщині (по 18). 27 грудня 2022 року Конституційний суд визнав закон, згідно з яким УПЦ МП має вказувати свою приналежність до Росії у назві, таким, що відповідає Конституції.

У Криму захисники знищили ворожий корабель «Новочеркаськ». Командувач Повітряних сил генерал-лейтенант Микола Олещук підтвердив, що українські захисники підірвали в окупованій Феодосії російський великий десантний корабель «Новочеркаськ» (на фото). Він подякував пілотам Повітряних Сил та «усім причетним» за «філігранну роботу». Близько 3 години ночі у районі Феодосії в окупованому Криму пролунали вибухи, було підірвано корабель, в порту виникла пожежа. «Новочеркаськ» – це корабель проєкту 775, який будувала для СРСР соціалістична Польща з 1975 по 1991 рік з урахуванням можливості проведення операцій в океані.

З Новим
2024 роком!
Найкращі
побажання!

Триває передплата
на нашу газету на 2024 рік

Усі поштові відділення й листиноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» —

Основні теми газети:

86514

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна —
20 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Новорічне привітання
Президента України
Володимира Зеленського

Дорогий народе! Дорога Україно!

Зовсім скоро закінчується 2023 рік. Ще один рік нашої незалежності. Ще один рік нашої боротьби за незалежність. Ще один рік війни. Війни за свою землю. За нашу свободу. Одне за одного.

Запитавши в мільйонів українців про те, яким був цей рік, можна отримати мільйони різних відповідей. Кожен згадає щось своє. Згадає когось свого. Кожен має те, через що усміхнутися. Бо вдалося. Кожен має те, через що заплакати. Через втрати. Кожен із нас цього року боровся, працював, чекав, допомагав, жив і сподівався. По-своєму. Кожен.

Але кожен знайде в цьому році щось спільне для всіх українців. Головний підсумок року, головний його здобуток: Україна стала сильнішою. Українці стали сильнішими.

676 днів тому всім нам було кинуте виклик. З усіх боків на нас летіли ракети, з усіх напрямків на нас сунула ворожа навала.

676 днів тому на цьому самому місці я звертався до вас, українці, і повідомляв про початок повномасштабної війни. Ми не знали тоді, що чекає на нас попереду. Чимало хто не вірив, що ми витримаємо тиждень. Мало хто вірив, що виборемо 2022 рік, не кажучи вже про те, що ми вистоїмо 23-й. А сьогодні ми зустрічаємо 2024 рік.

Україна жива. Україна живе. Україна бореться й б'ється. Україна рухається. Україна долає шлях. Україна здобуває. Україна працює. Україна існує. І все разом – це не новорічне диво. Це не казка, не магія, а заслуга кожного з вас. Кожного з мільйонів українців. Кожного, хто протягом цього року щодня й щоночі доводив: українці сильніші!

Коли на початку 23-го року, в січні, в лютому, ми подолали, без перебільшення, найважчу зиму в історії. Коли довели: українці сильніші за холод і темряву. Сильніші за відключення й загрозу блекауту. Українці подолають будь-який дефіцит електроенергії, бо не мають дефіциту стійкості та хоробрості. Ми не зникли в темряві. Темрява не проковтнула нас. Темрява прогнала нас.

Вистояла наша енергетика. Вистояла наша країна. Перемогла цей рік. І я хочу сказати дякую усім тим, завдяки кому насамперед це стало можливим.

Рік наших надій

1 27 грудня
США оголосили новий пакет допомоги Україні на \$250 млн. До пакета допомоги увійшли зокрема додаткові боеприпаси для систем NASAMS і HIMARS, артилерійські снаряди калібру 155 мм і 105 мм; зенітні ракети Stinger, протитанкові ракети TOW і протитанкові системи Javelin і AT-4, запчастини, медичне та інше допоміжне обладнання.

29 грудня
Найбільша повітряна атака з початку великої війни. В ніч на 29 грудня Росія завдала масованого удару по Україні. Зокрема, по Києву, Львову, Харкову, Дніпру, Одесі. Противник застосував проти України близько 160 засобів повітряного нападу: ракети різних типів та ударні безпілотники, 18 стратегічних бомбардувальників. Силами та засобами протиповітряної оборони України 88 крилатих ракет та 27 безпілотників було знищено. Росія витратила на чергову масовану атаку по Україні щонайменше 1,273 млрд дол. Постраждало майже 120 міст і сіл, в тому числі сотні цивільних об'єктів. Від повітряного удару загинули понад 40 людей, понад 120 поранено.

Президент України Володимир Зеленський 29 грудня відвідав місто Авдіївку на Донеччині, за яке йдуть важкі бої. Побув на позиціях 110-ї окремої механізованої бригади імені генерал-хорунжого Марка Безручка. З командиром обговорили оборонну ситуацію та основні потреби. Також Зеленський відзначив найкращих воїнів державними нагородами.

30 грудня
Українські сили провели велику серію ударів по цілях в Росії в ніч з 29 на 30 грудня і 30 грудня. Вони запустили понад 70 безпілотників по російській військовій інфраструктурі та оборонно-промислових об'єктах поблизу Москви, Белгорода, Тули, Твері та Брянська. Зокрема, у Белгороді пошкоджень зазнали 33 будинки, 3 торгові центри, 4 адміністративні та соціальні об'єктами.

1 січня
У Новорічну ніч на 1 січня росіяни запустили по Україні рекордну кількість ударних безпілотних лтальних апаратів типу «Шахед» – 90 штук, 87 з них вдалося збити. Атака здійснювалась хвилями із чотирьох напрямків: мис Чауда, Балаклава (Крим) та Курськ, Приморсько-Ахтарськ (РФ). Також росіяни завдали удару чотирма зенітними керованими ракетами по Харківщині з тимчасово окупованих територій Херсонської і Запорізької областей.

2 січня
Росія повторила наймасованішу атаку з повітря по Україні. В ніч на 2 січня і вранці Росія здійснила масовані удар з повітря різноманітними засобами ураження, зокрема крилатами ракетами. Дуже потужно працювала українська ППО. Росіяни запустили по Україні 99 ракет різних типів, з них 72 вдалося знищити, зокрема всі 10 ракет «Кинджал». Агресори атакували цивільну та критичну інфраструктуру, промислові та військові об'єкти. В основному цілили по столиці. Станом на 12.30 було відомо про 4 загиблих і 92 поранених.

Втрати російських агресорів із 24.02.22 по 02.01.24 орієнтовно склали: особового складу – близько 360820 осіб; танків – 5990; бойових броньованих машин – 11100; артилерійських систем – 8531; ракетних систем залпового вогню – 945; засобів ППО – 626, літаків – 329, гелікоптерів – 324; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 6710; крилатих ракет – 1710; кораблів/катерів – 23; підводний човен – 1; автомобільної техніки та автоцистерн – 11365; спеціальної техніки – 1284.

Новорічне привітання Президента України Володимира Зеленського

1 Усі наші Сили безпеки й оборони. Я пишу кожному українським воїном. Допоки ви є, є Україна. Я знаю, як мужньо й героїчно ви бороните нас. Весь цей час. Час важких, запеклих щоденних боїв. З перших хвилин 1 січня й дотепер, навіть у новорічну ніч, коли український воїн б'ється й не має права дати слабини. Ви стримуєте зло, якого стало ще більше. Але яке нічого більше не змогло. Бо ви дали бій на кожному напрямку й кожній нашій вулиці, у кожній нашій хаті. Ви були сильними. Ви не здали жодного синьо-жовтого серця. Жодного кілометра нашої свободи. Це ви. Всі наші воїни. Кожен і кожна, хто доводить: українці сильніші від зла.

І я хочу подякувати всім нашим людям, хочу подякувати нашому народові. Всім, хто сьогодні тут. Усім, кому я хочу сказати: я пишуся кожному із вас. Кожним громадянином України. Кожним сильним. І я знаю, як усім сьогодні непросто. Всім, хто поставив життя на паузу. Хто відклав усе на потім, на після перемоги. Всі, хто каже: «Я працюю, і це не подвиг, а обов'язок. Я доначу, і це не подвиг, а норма». Всі, хто працює й бореться щодня, бо знає: війни самі собою не закінчуються – війни закінчують. І перемогу не отримують, не дарують – перемогу здобувають.

І для цього сьогодні ми маємо жити за правилом: або ти працюєш, або ти воюєш. Бо проти нас – найбільша у світі терористична організація. І очевидно, наскільки більше ми маємо робити, наскільки активніше робити, наскільки міцнішими мають бути наша єдність і боротьба.

Це знає кожен, хто щодня не питає себе: а що я можу зробити? А живе за формулою «мушу робити більше, ніж можу». Бо саме це означає слово «перемогти». Нашою мовою. Перемогти, пересилити себе, перебороти, зробити надзусилля й зробити більше, ніж здавалося на перший погляд. Бо насправді кожен із нас здатен на більше.

Це щодня доводять наші героїчні люди. Наші герої. Наші медики, рятуючи бійців на фронті та людей у цивільних містах і селах. Ті, хто доводить: українці сильніші за біль, поранення й смерть. Це наші пожежники, рятувальники, які показують: українці сильніші за вогонь і завали. Це ті, хто доводить: українці сильніші за будь-які обставини, сильніші за безвихідь. Наші вчителі, які навчають дітей попри війну. Онлайн, навіть чи облаштувавши школу в харківському метро. Наші залізничники, наші водії, зв'язківці, інженери. Наші волонтери, наші дипломати, український бізнес, кожен, хто платить податки й дає українцям робочі місця, кожен, хто сіє та збирає врожай і дає українцям хліб, кожен, хто дає українцям прихисток, кожен, хто робить снаряди та боеприпаси, хто ремонтує й бу-

дує, відновлює та відроджує, щодня працює, щодня доводить: українці сильніші за втому. А значить, українці сильніші за цю війну. 24 лютого переконало нас у цьому.

Війна багато чого нас навчила. Багато чого показала. Багато чого зробила з нами, змінила нас.

Війна роз'єднувала, на жаль, родини, забирала синів і доньок і водночас об'єднала нас в одну велику сім'ю. І 24 лютого ми обрали вибір. І суха, беземоційна правда реалії війни полягає в тому, що цей вибір був різним. Хтось залишився тут, в Україні, хтось побіг, хтось був заблокований, хтось вивозив дітей, хтось пішов на фронт, хтось рятував інших, хтось рятував свою родину, хтось виїхав і залишився там, а хтось виїхав і повернувся додому. В Україну.

І це історії людей, історії хлопців і дівчат. Які не могли сидіти вдома й пішли на фронт. І ті, які не могли більше сидіти за кордоном, десь далеко від дому, і повернулися. Зрозумівши й сказавши собі: «Мені не все одно. І я потрібен тут. Я потрібен перемозі, я потрібен Україні». Той, хто довів: я сильніший за страх. Ті, хто довів: я сильніший за сумніви. Бо знаю, що одного дня доведеться поставити собі питання: хто я? Зробити вибір, ким я хочу бути. Жертвою чи переможцем? Біженцем чи громадянином? І кожен знає відповідь. І відповідь – це Україна. Бо українці сильніші разом. Тож час бути разом!

І це час, на який так чекають і всі ті українці, що зараз перебувають на тимчасово окупованих територіях. Усі, хто не втратив України в собі. Не дав окупувати свої голови, свої серця. Всі, хто береже Україну у своїх дітях. Береже наш прапор. Віру в повернення України. Знає, що всі очікування не даремні. І я хочу, аби ви відчули нашу вдячність вам за це. І пам'ятали: без кожного з вас Україна буде неповною, неповноцінною.

І сьогодні ми разом зустрічаємо Новий рік. За нашим часом. І рівно о 12-й ми будемо разом співати наш гімн – гімн України. З любов'ю до України. І ця любов – сильніша за окупацію. Ця любов до України – руйнівна сила, якої так бояться загарбники. І Крим, Донбас, Луганщина, Бердянськ, Мелітополь, Маріуполь – усі наші – знайте: вороги насправді вас дуже сильно бояться. Не міжнародних організацій із політичними закличками, а українського духу українських людей, які доводили, доводять і доведуть, що ми сильніші. За неволю. Сильніші за ворога. Сильніші за цю війну. Бо ми – такий народ.

І такий народ надихає – ви бачите – весь світ. І таку державу хочуть бачити у європейській родині. Це підтверджує рішення про початок переговорів щодо вступу України в ЄС. Рішення, до якого інші йдуть десятиліттями. Рішення, у яке колись було складно повірити, про яке

скептики казали: «Це не скоро, це не завтра, майже неможливо. Не сподівайтесь, не вірте, не чекайте». Але Україна зрештою – цілеспрямована, тверда, послідовна, рішуча й вперта. Українці сильніші за будь-які сьгодні чекають у Євросоюзі. Країна, яка під час війни здійснює надскладні та потрібні реформи й зміни. І як підсумок – країна, яку сьогодні чекають у Євросоюзі. І це вже не просто слова – офіційні рішення, офіційні документи. І цей процес точно матиме логічне завершення – повноправне членство у сильній Європі. Міцній. Від Лісабона до Луганська.

І це – справді історична перемога. І таких дипломатичних перемог цього роду було чимало. І всі вони давалися нам непросто. Українська формула миру, яку вже підтримали 80 країн світу. Гарантії безпеки для України, до яких сьогодні вже приєдналися три десятки держав. «Зерновий коридор», про який нам казали: «Ви ніколи не зможете без Росії». Нас блокували, шантажували, але ми знаходили вихід. І знайшли, і наш коридор працює, і сьогодні ним пройшло майже 13 мільйонів тонн українського зерна. Цьогоріч українці довели: ми сильніші за брехню, ми сильніші за ІПСО. Сильніші за розпач, розбрат, зневіру. Зберігаючи міжнародну підтримку України. Примножуючи її. Відкриваючи нові напрямки, нові перспективи для України. Провівши тільки за цей рік 120 зустрічей на рівні лідерів, які принесли нам 156 тільки оборонних пакетів підтримки. Вкотре доводячи: українці сильніші за будь-які інтриги, за всі спроби послабити світову солідарність, розхитати коаліцію наших союзників. Вона ж натомість зросла. Коаліція «петріотів», повітряна коаліція, танкова коаліція.

І окремо я хочу подякувати кожній країні, яка приєдналася до коаліції щодо повернення українських дітей, яких викрала Росія. Я дякую всім нашим партнерам за те, що цьогоріч у нас уже є «петріоти», «ай-ріси», «хаймарси», «насамси», «гоки», «абрамси», «леопарди» та багато іншого. І наші пілоти вже опановують F-16, і ми неодмінно побачимо їх у нашому небі. Щоб наші вороги неодмінно побачили, що таке справжня наша лють.

І наступного року ворог відчує лють вітчизняного виробництва. Наша зброя, наша техніка, артилерія, наші снаряди, наші дрони, морські «привіти» ворогу та щонайменше мільйон українських FPV. Усе, чим ми щедро будемо пригощати. На суші, у повітрі та, звісно, на морі. На нашому Чорному морі. І цього року ворог як ніколи раніше відчув: йому там не місце. І наші дії в Чорному морі стали чорною сторінкою в історії рашистського флоту.

Це офіційно можуть «підтвердити» їхні великі десантні кораблі, ракетні й патрульні корвети на дні

морському. І наш Зміїний тепер без їхніх змій і триколура.

Шановні українці, українки!

Протягом цього року Україна пододала 6 тисяч тривог. Майже щоночі прокидалася від сирен, спускалася в укриття, захищаючи своїх дітей від ворожих ракет і дронів. І щоночі, і щодня працювали наші сили ППО, героїчно захищаючи небо України. Аби ми 6 тисяч разів могли почути відбій. І 6 тисяч разів піднятися наверх. Піднятися нагору. Подивитися в небо і цим знову довести: українці сильніші за терор.

І хай би скільки випускав ворог ракет, хай би скільки було обстрілів та атак – підліх, безжалісних, масованих – у прагненні зламати нас, українців, залякати, збити Україну з ніг, загнати під землю, ми все одно піднімемося. Бо той, хто приносить на нашу землю пекло, одного дня побачить його з власного вікна.

676 днів тому я звертався із цього кабінету, зі свого робочого місця.

За мою спиною тоді був малюнок – пейзаж із краєвидами української землі. Сьогодні за мною – шеврони наших воїнів. І кожен із них говорить і про нашу землю, і про наше небо, і про всю нашу Україну, про наших людей, про те, що змогли, і про те, що зможемо. Про кожного, хто пішов. І про всіх, хто бореться. І про всіх, хто житиме на цій землі. І буде пишатися тим, що українець. Бо весь світ знатиме: українці сильніші!

Я бажаю кожному, хто вже знайшов себе у нашій спільній справі, щоб у вас поруч завжди були ті, хто підставить плече та не підставить у житті. Я бажаю кожному, хто ще вагається, наступного року зробити сміливий вибір – захищати своє, власну країну, працювати заради неї, допомагати, знайти себе у власній державі, бо це єдине місце на землі, де ми всі можемо сказати про себе: ми вдома.

І так само, як минулого 31 грудня, сьогодні ми кажемо: «Ми не знаємо достеменно, що принесе нам новий рік». Але цього року можемо додати: «Хоч би що він приніс, ми будемо сильнішими». І зараз я хочу сказати слова, які до війни вважалися банальними, а під час війни – безцінними.

Я бажаю вам, вашим родинам, близьким, усім-усім рідним тепла та здоров'я.

Тим, у кого є рідне серце, – хай живуть довго. Тим, кого втратили, – хай залишаться в серці.

Коханим – часу. Часу якнайбільше.

Дітям – здійснення ваших бажань.

Усім людям – людського щастя. А Україні нашій – перемоги й миру.

З Новим роком вас, українці!
З Новим роком, Україно!
Слава Україні!
31.12.2023

Димова завіса. Що не так із російською культурою?

Проблема російської культури в тому, що розмова про неї ніколи не стає розмовою про культуру. Натомість вона приречена перетворюватися на дискусію про політику. Авторство цього переродження належить самій Москві, яка позбавила свою культуру політичної нейтральності. Вона перетворила її на пакетний товар, але цей товар на різні ринки постачається в різній комплектації.

В цьому полягає головна причина україно-європейських «труднощів перекладу». Париж і Київ, Стокгольм і Львів мають дуже різний досвід взаємодії з російською культурою.

«Хто тримає цей район?»

Головне завдання російської культури на території імперії – бути прапором. Назви міст, пам'ятники на п'єдесталах, топоніміка вулиць – все це покликане маркувати простір. Імперська культура ієрархічна, а тому працює таблиця про ранги: «центральні» постаті мають столичну «московсько-пітерську» прописку, а «другорядні» – якусь ще. 2014 рік запустив в Україні процес ревізії – і ми стали свідками деколонізації. 2022 рік посилив гостроту – і в країні набрала обертові культурна деколонізація.

І ні, це не боротьба з історією. Україна проходить той самий шлях, який до неї проходили десятки колишніх колоній у момент набуття суверенітету. Право надавати імена – один із проявів влади. Тому Москва так гостро реагує на появу в Україні нових назв. Тому так наполегливо відмовляється називати українські міста – новими іменами.

Україна збільшує культурну дистанцію – замінюючи топоніміку та коригуючи шкільні програми. Воює за ідентичність – прибираючи імперські символи та перейменовуючи станції метро.

Володимир Огризко:

Путін не може здати назад

Для нього це означатиме кінець політичного, а можливо і фізичного існування

Володимир Огризко – один із найдосвідченіших дипломатів України. Він пройшов шлях від аташе відділу преси Міністерства закордонних справ УРСР в 1978 – 1980 роках до міністра закордонних справ у 2007 – 2009 роках.

Ще до повномасштабної війни Огризко очолював громадську організацію «Центр дослідження Росії». У цій роботі йому допомагає також попередній досвід комунікацій з офіційними представниками РФ, зокрема Борисом Єльциним і Володимиром Путіним.

В інтерв'ю «Українській правді» Володимир Огризко пригадає, як російський диктатор поведився на переговорах з Віктором Ющенком, пояснює, чому Путін не збирається закінчувати війну в Україні та через що російський народ хоче сильного царя. Також ми говорили про роль Китаю в російсько-українській війні, американські вибори й підтримку США України, а також про те, коли Україна стане повноправним членом Європейського Союзу.

«Війна дає Путіну можливість проводити політику авторитаризму найбільш жорсткого характеру»

– У березні 2024 року в Росії будуть вибори президента. В чому особливість цих виборів для Путіна?

– Треба почати з того, що в Росії ніколи не було і немає виборів. Це переіменовані вибори.

Політична система теперішньої Росії є фейковою.

Ну от є в Росії партії? Я в цьому зв'язку весь час згадую слова Віктора Чорномірдіна. Коли його спитали – «що ж таке ваші партії?», він сказав: «Знаєте, що б у Росії не створювалося, все одно виходить КПРС».

Як би партія не називалася, це – КПРС: що Комуністична, що «Єдина Росія», що «Справедлива Росія», «Нові люди», «Старі люди» – немає ніякого значення, це фейк.

Чи є в Росії парламент? Ні, немає в Росії парламенту. Це механічна штампівка того, що приходить з адміністрації Путіна. Є в Росії уряд? Ні, це інструмент для реалізації того, що хоче Путін.

Говорити про Росію як про функціонуючий демократичний механізм не можна. Чому? Тому що в Росії є цар, як би він не називався: Петро I, Катерина II, Ніколай, Александр, Сталін, генсек Брежнев, чи сьогоднішній президент Путін. Це цар.

Відповідно, цей цар вирішує все. Все інше не має жодного значення, тому що система побудована на тваринному страху.

От якщо є вождь, цар, хан – то він і є уособленням всього того, що називається в інших країнах суспільством.

Московія як державне утворення всмоктала в себе все те, що було в орді, але ще більше його посилює і стало настільки жажливим, що сьогодні ми можемо сказати, що в цій системі координат нічого не змінилося.

Путін, звичайно, розповідає нам про парламентаризм, про те, що Росія демократична країна, днями там буквально говорили про якусь там «літтю» їхньої конституції. І він каже: «Ви знаєте, що у нас же тисячолітні традиції парламентаризму? Згадайте Новгородську республіку».

Так він просто не завершив цю фразу, бо московити знищили Новгородську республіку, вони знищили Новгородське віче. І після цього поняття «віче» як елементу демократії в Росії відсутнє.

– Тобто Путін тримає в страху насамперед своє оточення?

– Воно не просто боїться, воно тремтить. Згадайте засідання Ради національної безпеки перед повномасштабною війною.

Чи це називається колективний орган, де обговорюються важливі речі? Та ні! Це вождь, який сидить на відстані від своїх рабів, хоча і наближених рабів. І каже їм: «Иди сюда, давай, говори, что, как, почему».

Немає значення, як називається: міністр закордонних справ чи керівник МВС, чи голова Служби зовнішньої розвідки – це його раби.

Але вони раби до того моменту, поки він є сильним і здатний їх вести до уявних перемог.

Якщо цар неуспішний, це уже лже-цар. Отже, якщо українська армія розбіє російську армію і вижене її з Криму, зі сходу України, з півдня України, ми матимемо дуже цікавий розвиток подій. Це буде означати, що в російському суспільстві з'явиться новий цар, тому що старий програв.

Відтак почнуться процеси серйозної внутрішньої нестабільності в Росії, а цим скористаються ті народи, які вже довгі століття сидять під московським ярмом і в якийсь момент скажуть: а чому ми повинні сидіти під Москвою?

Я дуже сподіваюся, за нашого з вами життя ми побачимо, що від усієї Росії мало що залишиться.

У 2021 році я написав невеличку книжечку «Розпад Росії: загроза чи шанс». (Наша газета «Світ-інфо» з любов'язного дозволу автора повністю надрукувала цю книжечку в шести номерах послідовно: №№ 208 – 213, за 2021 р. Можна прочитати на сайті газети – Прим. редакції). Використав десь півтори сотні російських матеріалів і дійшов до висновку, що Росії в середині 30-х років цього століття більше не буде. Через внутрішні причини, які її розірвуть.

Путін почав велику війну. Війна для нього – це спосіб утримання цієї імперії.

Вона консолидує, тримає всіх у покорі, дає йому можливість проводити політику авторитаризму найбільш жорсткого характеру.

Ця афера йому буде коштувати його власної свободи, а може і життя, і розвалу цієї імперії.

– Тобто виходить, що Путін не зацікавлений закінчувати війну?

– Абсолютно. Війна – це тільки той спосіб, який дає йому зараз можливість виступати як мачо, він зараз – лідер нації.

Через свою пропаганду Путін перетворив оце народонаселення у ще більш недумаючу масу людей, яка

лише те і робить, що підтримує свого царя.

Досі 80 % пересічних росіян підтримують те, що робить Путін. Їм приходять похоронки, вже ці воєнкорі вряди-годи пишуть якусь правду про те, що відбувається на фронті. І що? Вони раді тому, що замість чоловіка отримають білу Lada.

– Що може зупинити Росію зараз у війні з Україною?

– Тільки українська військова міць, український спротив, українська перемога.

– Путін може здати назад і знати, що програє?

– Ні. Це для нього означає кінець його політичного і, можливо, фізичного існування.

«На офіційних зустрічах Путін не дивився Ющенку в очі»

– Коли ви були міністром закордонних справ, тодішній президент України Віктор Ющенко мав офіційні зустрічі з Путіним. Думаю, що ви були свідком їхніх перемовин – як Путін поведився без камер?

– Скажу вам чесно – дуже невпевнено. Моє враження того часу, що він був абсолютно неактивним.

– Що ви маєте на увазі?

– От ми з вами зараз сидимо і спілкуємося. Ви мені ставите питання, я відповідаю – у нас іде якийсь діалог, ми з чимось погоджуємося і не погоджуємося.

А там КДБстсько-ФСБшна природа, така собі робота на прийом, коли треба слухати і мовчати. Якесь інформація від нашого президента йде, Путін каже: «Да, хорошо». Щось іде далі: «Ну да, может быть». Тобто, розумієте, нема діалогу, немає відчуття, що ти можеш обговорити – таке невпевнене поводження.

Те, що я бачив, це було, знаєте, як розмова глухого з німим.

– Я думаю, що Путін агресує, якимось намагається нав'язувати свої правила. Такого не було?

– Абсолютно ні. У нього були заготовлені папірці, які йому написали, він їх пробубонить і на цьому, власне, все закінчується. Тобто чогось такого, що переводило б ці контакти в якусь нормальну людську розмову, щонайменше я не бачив.

Він поведився як механічний інструмент, якого накрутили, своє відіграв, сказав спасибі, і на тому все закінчилося.

Тобто я би назвав це просто сухим формалізмом.

І, до речі, що це дуже цікаво, Путін чомусь боявся дивитися в очі. Оце теж те, що мене вразило.

– Якби вас попросили більш детально описати поведінку Путіна, як би ви могли його охарактеризувати?

– Станом на той час – як доволі невпевнену людину. Людину, яка не хоче розкриватися і не хоче показувати, що є його реальною сутністю.

Адже в розмові ж ми дуже швидко розуміємо психотип людини, як вона себе поводить, як вона спілкується, чи можна її чимось зацікавити.

У дипломатії є таке поняття як політичний портрет, де є характеристика того чи іншого політика, починаючи від його політичних поглядів і закінчуючи його хобі.

Тобто те, що може допомогти під час розмови якимось, знаєте, зламати холодний момент.

Путін був постійно в цьому холодному моменті.

І мені здавалося, що це або вну-

трішня невпевненість, або ж тотальне небажання виходити на якісь практичні розмови, що теж могло бути метою. Тобто щоб нічого не обіцяти, нічого практично не обговорювати.

А лише обмінятися якимись банальними фразами, які написані, нічого не значать і нікого ні до чого не зобов'язують.

«Китай не даватиме Росії зникнути. Пекін зацікавлений, щоб РФ не прогнала у війні»

– Ми бачимо, як світ стрімко змінюється. Чи можна сказати, що дотримання правил колективної безпеки та сталість світу – це вже утопія?

– Ми не можемо уявити собі ситуацію, коли світ раптом зупиниться – такого не буває. Світ буде завжди швидко змінюватися.

Міжнародні відносини – це дуже динамічна сфера, тому тут рух буде завжди. Питання в тому, щоб він був упорядкований, щоб базувався на засадах порядку і традицій. Те, що ми бачимо зараз – це якраз спроба вісі зла відкинути цей порядок.

Тому думаю, що найближчий час буде дуже турбулентним.

Російсько-українська війна – це взагалі спроба вісі зла взяти реванш за свою поразку після розвалу так званої соціалістичної системи і розвалу СРСР.

Це контрхід для того, щоб зупинити демократичний процес, який набирає швидкості. Але я думаю, що шансів у авторитаризму немає.

– Чи можете пояснити роль Китаю, Ірану, Північної Кореї у війні Росії проти України?

– У кожній з них окрема роль. Я б детально зупинився на Китаї. Цій країні потрібно досягти двох речей: зробити з Росії сировинний додаток до своєї економіки, а з іншого боку – не дати Росії зникнути.

Тому що, якщо Китай залишається фактично один, він не зможе протистояти позиції Заходу.

Якщо Китай буде разом із Росією, але послабленою економічно і залежною від нього, тоді Пекін разом зі згаданими вами країнами створить свою авторитарну візію світу. І може триматися доволі довго.

Тому історичне значення цієї війни полягає в тому, що цивілізований світ і Україна повинні домогтися такої поразки Росії, коли вона не буде мілітарною і стане дезінтегрованою. От тоді світовий порядок буде абсолютно іншим, і тоді цивілізація західного зразка буде рухатися вперед максимально швидко.

– Чи Китай зацікавлений у програві України?

– На мою думку, так. Адже це означатиме перемогу тоталітаризму в глобальній грі. Що означає для цивілізованого світу, що Україна прогнала? Це означає, що програв цивілізований світ.

Якщо виходити з тези про протистояння авторитаризму й демократії, Китаю це вигідно.

Але тут є й інша сторона. Бачите, як зараз Росія дуже пов'язана економічно з Китаєм, так само Китай дуже пов'язаний економічно із Заходом. І якщо теоретично уявити, що Захід поступається і програє, то він може знайти дуже багато можливостей відповісти Китаю так, щоб він це дуже серйозно відчув економічно і програв.

Захід нарешті зрозумів, що виготовувати монстра на свою голову не потрібно, вибачте за недипломатичне формулювання.

Якщо говорити про ту ж саму технологію виробництва чипів, а вони будуть визначати серйозний економічний розвиток у найближчі роки, то вже зараз Китай відставатиме на одне покоління. А якщо Захід буде працювати розумно, то через пару років на два покоління відставатиме.

Отже, все настільки складно і переплетено, що однозначні відповіді фактично не працюють. Це комплекс проблем.

Але мені здається, що все ж таки в Китаї візьме гору економічний прагматизм і він не дасть можливості йому вже настільки явно і, вибачте на слові, нахабно допомагати агресору.

Він буде балансувати і шукати можливості, щоб Україна, як це тепер модно казати, не прогнала, і щоб Росія залишилася в тих формах, в яких вона є сьогодні.

«Трампа – це більше до конспірології, ніж до дипломатії»

– Ми бачимо виклики України щодо фінансової та військової підтримки. Наступного року в США теж відбудеться президентські вибори. Як передвиборча гонка у США впливатиме на Україну?

– Дуже сподіваюся, що в січні наступного року пакет допомоги, який зараз так жваво обговорюється і якого ми дуже чекаємо, все ж таки буде підтриманий, і ми отримаємо 61 мільярд доларів до жовтня.

Якщо ми його отримаємо, матимемо так само допомогу Європейського Союзу, то в принципі ми матимемо все необхідне для того, щоб зламати хід війни в потрібному для нас напрямку.

Якщо це відбудеться до американських виборів, то в принципі все інше буде вже похідним.

Я не думаю, що зміна влади в США стратегічно змінить позицію американців. Тому що для них Україна – це не просто якась далека територія, а це символ боротьби за демократію. Згадайте зміну у позиції Байдена, він заговорив про перемогу України. Раніше було «ми будемо з вами стільки, скільки потрібно».

Тому зараз наше завдання полягає в тому, щоб ми чітко і ясно самі сформулювали, що таке наше бачення перемоги.

Воно вже неодноразово обговорювалося, але якщо коротко – це вигнання російських окупаційних військ з території України, покарання воєнних злочинців на чолі з Путіним, компенсація Україні всіх завданих збитків.

Ну і я би тут додав створення таких умов, щоб путінський режим зазнав краху, а разом з ним зазнала краху сама Російська Федерація.

Це буде єдиним способом убезпечитися на майбутнє від того, що ми бачимо сьогодні.

– Трампа зберігає шанси на перемогу наступного року. Він досить скандальний політик, якому за останній час висунуто одразу декілька обвинувачень у США. Чому Трамп знову популярний?

– Мені здається, що це загальна проблема всіх демократичних країн, що популізм користується дуже великою, вибачте за тавтологію, популярністю.

Володимир Огризко:

Путін не може здати назад

Для нього це означатиме кінець політичного, а можливо і фізичного існування

3 Бо хто такий популістичний політик? Це людина, яка пропонує дуже прості рішення складних питань.

Є проблема і тут раптом з'являється хтось, хто каже: «Це насправді дрібниця, ми можемо спокійно все вирішити, ось так, так і так». Хоча він насправді розуміє, що це далеко не так, але назовні воно звучить дуже привабливо. От вам і популярність.

Таких людей, яким згодують політологічну жуйку, насправді дуже багато. Це люди, які не хочуть думати, аналізувати, які читають тільки заголовки в кращому випадку, якщо вони взагалі щось читають.

Візьміть всіх популістів – вони прекрасні оратори. Виступають так, що заслухаєшся. І вони знають, чим взяти увагу частини населення, яка відмовляється думати.

– Трамп був президентом до Байдена. Нагадайте, будь ласка, якою була його політика стосовно Росії?

– Ви знаєте, це більше до конспірології, ніж до дипломатії. Тому що, на превеликий жаль, не все так легко і ясно в тому, хто такий Трамп, до чого там Росія, чому він такий і таке інше.

Коли він переміг, то в Москві ж пили шампанське. При тому не в переносному, а в прямому розумінні цього слова. А чому? Здавалося б, ну, переміг кандидат – ну, добре. Значить, мабуть, були якісь глибокі переконання в тому, що це президент, який буде грати в московську гру, а не в європейську.

І подивіться, що він зробив, ска-

жімо, по НАТО. Його заява про те, що США хоче вийти з Альянсу, фактично відірвала з летаргічного сну дуже багатьох західноєвропейських лідерів. Тому що вони зрозуміли, що якщо США вийде з НАТО, то вони залишаються абсолютно беззахисними перед Росією, тому що потенціали абсолютно не співмірні.

Через це мудрі американські законодавці недавно прийняли закон, який забороняє президенту приймати таке рішення без згоди Конгресу і так далі.

Тобто, розумієте, навіть один приклад говорить про те, наскільки контраверсійним був Трамп у своїй політиці, що можливо за лаштунками є речі, які дуже сильно впливають на його політичну позицію.

І, схоже, Путін досі сподівається на те, що Трамп повернеться і щось станеться – можливо, ще більше вагоме з точки зору Росії для того, щоб впливати на ситуацію у світі.

Але, ви знаєте, в мене чогось таке відчуття, що американська Феміда, якщо вже береться за когось, то вона береться по серйозному. І якщо там близько сотні справ і бодай один вирок буде серйозним, то я так думаю, що республіканці швидше за все дуже швидко знайдуть іншу кандидатуру.

– Тобто не факт, що Трамп ще буде кандидатом у президенти?

– Я думаю, що ми відповідь на це отримаємо навесні. Ви ж знаєте, що юриспруденція в Америці – це справа не дуже швидка. Десь навесні це

може завершитися остаточними вердиктами.

І якщо хоч один з них буде реально проти Трампа, то мені здається, що у нього шансів перемогти практично не буде.

– Хочеться більше почути про Україну – чи потрібно нам боятися перемоги Трампа?

– Знаєте, парадокс же в тому, що саме він почав надавати Україні летальну зброю.

Що буде потім – передбачити важко. І саме тому, я думаю, нам треба боятися не того, хто прийде в якій країні до влади, а того, що ми так довго не можемо налагодити виробництво у себе того, що нам потрібно.

Це – найбільша проблема, адже ми вже і так втратили дуже багато часу, який коштує сьогодні дуже дорого, бо ми віддаємо життя своїх синів і дочок.

І тому не варто думати, хто що нам може колись дати, а що і як ми можемо зробити самі з того, що можемо.

Ясно, що ми не можемо зробити F-16, F-18 чи F-35, на жаль. Але те, що може бути сьогодні тут, треба виготовляти в три зміни.

«У нашому випадку запрошення в ЄС гарантує майбутнє членство України в Союзі» – 3 історичної точки зору, що для нас значить рішення ЄС про по-

чаток переговорів з Україною?

– Це історичне рішення означає, що на політичному рівні в Європейському Союзі визнали, що Україна повертається до своїх історичних витоків.

Це означає, що питання про те, де знаходиться Україна – в сирій зоні, чи в орбіті Москви – знято з порядку денного і ми про це більше говорити не будемо.

Головне, що є політичне рішення – що Україна буде в складі Європейського Союзу і, дуже сподіваюся, у складі НАТО.

Я думаю, що під час одного з найближчих самітів – не знаю, чи це вдасться у Вашингтоні, чи це буде в якомусь іншому місті – але нам треба досягти такого ж самого результату, щоб Україну запросили до членства в Альянсі. Все інше буде технікою.

– Якщо я не помиляюся, то Туреччина веде переговори про вступ у ЄС ще з 2005 року. Чи початок переговорів гарантує членство в ЄС?

– Я думаю, що в нашому випадку так. Тому що все-таки Європейський Союз будується в першу чергу на цінностях, і ці цінності європейські співпадають з українськими.

Тому що ми є частиною історичної, культурної, правової Європи. В Туреччині інша ситуація.

– Скільки часу може забрати вступ України до ЄС?

– Це залежить від двох фак-

торів. Перше – це наша внутрішня консолідована робота, друге – подолання спротиву збоку адептів Москви, таких як Орбан чи, можливо, Фіцо.

– Ми бачимо Орбана, який блокує будь-які ініціативи стосовно України, також бачимо недружні заяви Фіцо в бік України. Така позиція окремих європейських лідерів не є ознакою, що по суті Європейський Союз втрачає міцність?

– Думаю, що ні, тому що, попри всі виклики ЄС знаходить способи проводити свою лінію. Можливо, не так рішуче, як нам цього хочеться, можливо, не так швидко, як нам цього хочеться. Але він все таки, досягає мети.

Я думаю, що найближчим часом Європейський Союз почне процес власного реформування, тому що якщо він хоче прийняти до свого складу Україну, Молдову, Грузію, країни західних Балкан, то йому так само треба підготуватися.

І однією з форм цієї підготовки буде зміна правил процедури відносно голосування. Я думаю, що рішення про зважене голосування кваліфікованою більшістю означає, що Орбан буде нервово палити десь у кутку або пити каву.

Роман КРАВЕЦЬ,
УП

Назарій Мазилук (фото)
«Українська правда», 26.12.2023
Pravda.com.ua

Податки, тарифи, пенсії, ринок землі: що змінилося з 1 січня

Зростання мінімальної зарплати

1 січня набув чинності закон «Про державний бюджет на 2024 рік». В цьому році двічі підвищуватимуть мінімальну зарплату. З 1 січня її розмір зростає з встановлених у жовтні 2022 року 6 700 грн до 7 100 грн. Друге підвищення відбудеться 1 квітня до 8 000 грн та 48 грн.

Зміниться й розмір прожиткового мінімуму: 3 023 грн – для працездатних осіб, 2 563 грн – для дітей віком до шести років, 3 196 грн – для дітей від шести до вісімнадцяти років, 2 361 грн – для осіб, які втратили працездатність.

Пенсії та індексація

З 1 січня 2024 року мінімальна пенсія в Україні збільшиться з 2 093 грн до 2 361 грн, максимальна – з 20 930 грн до 23 610 грн. Індексація всіх пенсій відбудеться з 1 березня.

У 2024 році зміниться розмір стажу, достатнього для виходу на пенсію. Оформити вихід на пенсію за віком у 60 років зможуть українці зі стажем 31 рік, у 63 роки – зі стажем 21-31 рік, у 65 років – 15 – 21 рік.

Якщо до 65 років людина не має мінімального страхового стажу, вона не має права на пенсію за віком. У такому випадку особа отримуватиме соціальну допомогу від держави. Її розмір дорівнює сумі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, тобто 2 361 грн.

Стаж можна офіційно докупити. За кожен місяць, якого не вистачає, треба зробити внесок, який щонайменше дорівнює сумі мінімального страхового внеску на дату укладання договору, помноженого на коефіцієнт 2.

Мінімальний страховий внесок становить 22% від мінімальної зарплати, з 1 січня це 1 562 грн. Отже, місяць стажу коштує 3 134 грн, рік – 37 488 грн, два – 74 976 грн, три – 112 824 грн.

Соціальні виплати на дитину

Допомога на дітей одиноким матерям надається в розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців. Максимальний розмір допомоги у 2024 році становитиме: на дітей віком до шес-

ти років – 2 563 грн; на дітей віком від шести до вісімнадцяти років – 3 196 грн.

Тимчасова допомога надається дітям, чії батьки ухилиються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або їхнє місце проживання (перебування) невідоме. Розмір цієї допомоги розраховується так само, як при виплатах одиноким матерям.

Розмір допомоги на дітей, над якими встановлені опіка чи піклування, також залежить від прожиткового мінімуму та змінюється з нового року. Ця допомога виплачується в розмірі 2,5 прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку та 3,5 прожиткового мінімуму для дітей з інвалідністю.

З 1 січня такі виплати для дітей до шести років становитимуть 6 407,5 грн, з інвалідністю – 8 970,5 грн. Для дітей від шести до вісімнадцяти років ці суми становитимуть 7 990 грн та 11 186 грн відповідно.

Батьки новонароджених мають право одноразово отримати «Пакунок малюка», який містить найбільш необхідні речі для дитини: підгузки, пелюшки, ковдри, шкарпетки, одяг, предмети дитячої гігієни, рушник, іграшку.

Замість «бєбі-бокса» з 2021 року за бажанням батьки можуть отримати грошову компенсацію. Її розмір становить не менше трьох прожиткових мінімумів для дітей віком до шести років. З 2024 року ця сума збільшиться до 7 689 грн.

Тарифи на комунальні послуги

До кінця опалювального сезону в Україні не змінюватимуть тарифи на газ, опалення та гарячу воду. **Ціна на газ** для побутових споживачів, які користуються послугами «Нафтогазу», залишатиметься на рівні 7,96 грн за куб м. Ціни на газ у решти постачальників становлять 7,7 – 9,9 грн за куб м. Тарифи на **воду** теж не зміняться. Тариф на **електроенергію** у 2023 році підвищили через суттєві руйнування та пошкодження енергетичної інфраструктури росіянами. Ціна за електроенергію становить 2,64 грн за кВт-год і залишиться без змін.

Призначення субсидій

В українців збережеться можливість отримання державної допомоги у вигляді субсидій для оплати житлово-комунальних послуг. Пра-

во на це мають громадяни, чії витрати на комунальні послуги перевищують 15% від загального доходу сім'ї за місяць. Розмір фінансової підтримки розраховується індивідуально.

У листопаді понад 1,7 млн домогосподарств отримали субсидії, середній розмір якої становив 1 410 грн.

Система нарахування субсидій не змінилася. Подати заяву на призначення субсидії можна у Пенсійному фонді, Центрі надання адміністративних послуг або через «Дію».

Новий етап закону про ринок землі

1 січня 2024 року почнеться новий етап запровадження закону «Про ринок землі». Зокрема, ринок відкриється для юридичних осіб. Також громадяни отримають право набувати у власність до 10 тис га землі.

Ринок землі стартував 1 липня 2021 року. До 2024 року купувати сільськогосподарську землю могли тільки фізичні особи – громадяни України з обмеженням 100 га. Закон також забороняє купувати землю іноземцям.

21 грудня до Верховної Ради подали законопроект про відтермінування відкриття ринку землі для юридичних осіб та підвищення розміру отримання у власність ділянок однією особою. Депутати хочуть відкласти запровадження цих норм до 1 січня 2025 року.

Виплата компенсацій за пошкоджене житло

Українці, які зробили ремонт пошкодженого житла за власний кошт, зможуть претендувати на виплату компенсації. Виплати почнуть здійснювати з 1 січня 2024 року. Механізм буде таким самим, як за іншими категоріями програми «єВідновлення»: подання заяви через «Дію»; розгляд заяви комісією; визначення розміру виплати.

Під час визначення розміру компенсації комісія орієнтується на акт первинного огляду пошкодженого житла та чек-лист з встановленою вартістю будматеріалів та робіт, затверджений Кабміном.

В Україні майже 200 тисяч злісних

неплатників аліментів, 8% боржників – жінки

Станом на 15 грудня 2023 року в Єдиному реєстрі боржників нараховувалося 192 150 боржників по аліментах. За неповних два роки великої війни до реєстру додалось близько 11 847 нових боржників. Переважна більшість боржників по аліментах, понад 91%, – чоловіки. Частка жінок складає 8%. На 192 150 боржників припадає 203 548 виконавчих проваджень. Це означає, що 6% боржників мають декілька боргів, які накопичилися за різні роки або стосуються різних дітей.

Ексберкутівця засудили до 6 років ув'язнення за катування протестувальників

Київський апеляційний суд 21 грудня на 6 років позбавив волі міліціонера «Беркуту» Андрія Хандрикіна у справі про катування протестувальників на колоннаді центрального входу київського стадіону Динамо під час Революції гідності.

Про це повідомили Офіс генерального прокурора, ГО «Адвокатська дорадча група». «Прокурори довели, що засуджений умисно заподіяв за попередньою змовою групі осіб сильний фізичний біль, фізичне та моральне страждання двом учасникам Революції Гідності шляхом нанесення побиттів, мучення та інших насильницьких дій. Це було зроблено, щоб покарати потерпілих за їхню участь у акціях протесту 20 січня 2014 року на перехресті вулиць М. Грушевського та Паркової дороги, а також з метою залякування та дискримінації їх та інших осіб».

За даними слідства, двох протестувальників тоді скинули з колони. Також одного з них, який на той момент був неповнолітнім, роздягнули при температурі повітря -12°C і поранили ножем у ногу. Після цього забризкали перцевою рідиною та примусили пройти оголеним через групу правоохоронців, співаючи гімн України.

Рік крові, поту і сліз

«Кров, піт і сльози» – під такою назвою відома промова Вінстона Черчилля, яку він виголосив перед Палатою громад у травні 1940-го. Так само називався текст (цього ж автора – Ред.), що вийшов на «Українській правді» на початку 2023-го і був присвячений перспективам нового року повномасштабної війни.

Тієї миті більшості з нас не хотілося слухати про кров, піт та сльози; про нові виклики, нові випробування та нові втрати. У масовій свідомості 2023-му було відведено зовсім іншу роль: він вважався роком ледь не гарантованої перемоги над Росією. Роком, коли ворожі орди будуть розгромлені, а окуповані території одна за одною повернуться до України.

Але, підбиваючи підсумки року, залишається визнати, що країна стала жертвою тих самих ментальних пасток, які проглядалися ще дванадцять місяців тому. І ці пастки були створені не зовнішнім ворогом – ми приготували їх собі самі.

Пастка № 1:

завищені очікування

Апетит приходить під час їжі, і минулорічні перемоги ЗСУ в тилу сприйняли як прелюдію до нових, ще яскравіших і грандіозніших перемог. Хоча стратегічне вікно можливостей, що дозволило звільнити Харківщину та правобережну Херсонщину, вже закрилося до початку 2023 року, й Україна мала прорубати нове вікно без жодних гарантій успіху.

Безперечно, до перегрівання народних очікувань доклала руку українська влада. Але не меншу роль відіграла нетерпимість до інакомислення та схильність до навішування ярликів в українському суспільстві.

Багато скептиків воліли не ділитися власними сумнівами щодо тримісячного контрасту – оскільки

ки розуміли, що скепсис можуть розцінити як «зраду» та «роботу на ворога». Натомість бравурні прогнози про деокупацію Криму вже за кілька місяців не загрожували нічим і передбачувано заповнили наш публічний простір.

Коли жоден із цих прогнозів не виправдався, ми отримали масову фрустрацію. За підсумками 2023 року Україна не зазнала воєнної поразки – фактично йдеться про нічию. Але на тлі непомірно завищених очікувань нічию почали сприймати як програш, і тепер багато наших співвітчизників перебувають у депресії та посипають голову попелом.

Пастка № 2:

недооцінка супротивника

Якщо на початку війни глузування над «другою армією світу» піднімали моральний дух населення та відіграли позитивну роль, то до 2023 року вони стали завдавати більше шкоди, ніж користі.

Поки росіяни навчалися на власних помилках, в Україні шапкозакидництво перетворилося на публічний маркер патріотизму. Якщо ви не висміюєте ворога, не принижуйте ворога, не зображуєте ворожу армію збіговиськом клінічних ідіотів – це привід запідозрити вас у таємних симпатіях до ворога.

В результаті українську аудиторію продовжували годувати розповідями про жалюгідних «чмоль».

А потім на цю аудиторію обрушився потік неприємних відкриттів. З'ясувалося, що противник досяг успіху в фортифікації; що у противника в рази більше дронів; що противник налагодив у себе військове виробництво, і з нього треба брати приклад... Перехід від принизливих оцінок ворога до розписування ворожих досягнень виявився надто різким і тому болючим.

Об'єктивно військові успіхи РФ у 2023 році залишаються дуже скромними. Російську програму-мінімум – вихід на адміністративні кордони Донецької області – так і не було виконано. Але за контрастом з нещодавнім шапкозакидуванням будь-який, навіть незначний успіх нашого ворога сприймається загострено і травмує вітчизняну публіку.

Пастка № 3:

пошук винних

Розбіжність між бажаним та дійсним підштовхнула Україну до передбачуваної реакції: агресивного пошуку винних серед своїх же.

Ошукана у своїх очікуваннях країна не готова звинувачувати в цьому об'єктивні обставини. Країні потрібні цапи-відбувайла, на яких можна було б зігнати гіркоту масового розчарування.

Одні з нас лають західних партнерів, інкримінуючи їм боягузтво, дволичність та прагнення домовитися з Росією за рахунок України. Інші таврують цивільне населення і стверджують, що український тил забув про війну і не виявляє належної солідарності з фронтом. Треті вішають усіх собак на Володимира Зеленського та його підлеглих, намагаючись взяти реванш за поразку на президентських виборах чотирічної давнини.

Правда, військове командування у вітчизняних проблемах звинувачують рідше за інших – генерал Залужний, як і раніше, популярний і в армії, і в тилу. Але невгамовна Мар'яна Безугла віддувається за всіх, а про непрості стосунки між голловкомом та Банковою не пліткують лише лінійні.

Повальна фрустрація оголила всі ті внутрішні розбіжності, протиріччя та взаємні образи, які раніше згладжувалися передчуттям швидкої перемоги. І це стало однією з

найдеструктивніших і найтривожніших тенденцій року, що минає.

Новий 2024 Україна зустрічає без колишніх ілюзій. Тепер усім і кожному ясно, що війна – це гра в довгу. Від наступного року наші співгромадяни чекають не чудових блицкригів, а нових викликів, важких випробувань і неминучих втрат. Чого гріха таїти, така перспектива вже встигла деморалізувати певну частину українського суспільства.

Можна не сумніватися, що знамениту промову Черчилля про кров, піт та сльози 2024-го процитують неодноразово. Але, мабуть, більш мотивуючою для наших співвітчизників може стати інша британська цитата, датована травнем 1941 року:

«Очевидно, всі надії виграти цю війну в пристойний спосіб втрачені. План Черчилля та Ко явно полягає в тому, щоб все віддати, а потім відбити все назад за допомогою американських літаків та рік крові. Зрозуміло, вони не можуть досягти успіху. Весь світ повернеться проти них, ймовірно, включно з Америкою. За два роки ми або будемо завойовані, або виявимося соціалістичною республікою, яка б'ється за своє існу-

вання за наявності таємної поліції та при тому, що половина населення голодуватиме».

Ці рядки були написані не прихованим прихильником нацистів і не безглуздим обивателем-панікером. Такий запис в особистому щоденнику залишив найбільший британський інтелектуал свого часу – Джордж Орвелл. Майбутній автор «Колгоспу тварин» та «1984» оцінював військові перспективи своєї країни вкрай песимістично, і в нього були для цього всі підстави.

Але, як ми знаємо, за два роки Велика Британія не була завойована і не перетворилася на соціалістичну республіку за голодуючим населенням. Американці не повернулися проти Черчилля та Ко, а спільна перемога над Німеччиною 1945-го виявилася цілком пристойною.

І це зайве нагадування про те, що опускати руки не варто навіть у найскладніших ситуаціях. І що зневіра – точно не найкраща альтернатива шапкозакиданню.

Михайло ДУБІНЯНСЬКИЙ
«Українська правда», 30.12.2023
Pravda.com.ua

Димова завіса. Що не так із російською культурою?

2 Якщо Москва хотіла загальмувати цей процес, їй треба було не розпочинати війну. Але коли ти забираєш у своєї культури політичну нейтральність, перетворюєш її на пакетний товар і продаєш у зв'язці з лояльністю до імперії та прийняттям російської версії історії – не варто чекати, що це купуватимуть у країні, на яку ти напад.

А втім, рівно з цієї ж причини українська оптика погляду на російську культуру не завжди співпадатиме із західною.

Строк давності для біографії

Коли йдеться про сучасних письменників та артистів, то їхню біографію припустимо вимірювати поглядами. Прижиттєвий культурний внесок легко перекидається прижиттєвим людожерством. Той, хто сьогодні виступає адвокатом Путіна та Кремля, передбачувано позбавляється європейських гастролей та американських віз. Але коли йдеться про класиків – все набагато складніше.

В Україні велика спокуса оголосити сучасну російську політику прямою спадкоємицею російської культури. Провести пряму лінію із «золотої століття» російської літератури – до Бучі. Зі «срібного віку» – до Маріуполя. Ми маємо право на власні емоції, але, найімовірніше, нам навряд чи вдасться продати нашу позицію друзіям столицям. З тієї простої причини, що після Другої світової війни в Європі не готові купувати есенціалізм.

Есенціалізм стверджує, що деяким сутностям характерний незмінний набір аспектів. Що явища непорушні, а їхні характеристики – стабільні. Під час Другої світової було заведено пояснювати злочини Третього Рейху природою німецької культури. Але вся подальша європейська дискусія закінчилася тим, що від цієї концепції було вирішено відмовитись.

Післявоєнний консенсус звівся до того, що у злочинах винні сучасники злочину.

Українська спроба закенселити російську культуру на Заході ризикує наштовхнутися на цю ж саму логіку. У відповідь ми почуємо, що класична культура не дорівнює актуальній політиці. Що пам'ятки полісемантичні – і тому беззахисні перед спробами режимів поставити їх собі на службу. Що спроба покласти колективну провину на давно померлих письменників і художників лише за фактом їхнього громадянства не витримує критики. Зрештою, нам скажуть про те, що культура російської людини – це культура, створена не тільки росіянами.

Нам скажуть, що в досвіді дорослішання російського солдата опер Чайковського було менше, ніж альбомів «Бітлз». Що читав він не так Толстого, як Дюма. І це буде ключовим аргументом наших співрозмовників проти спроб встановити причинно-наслідковий зв'язок між національним культурним фундаментом та воєнними злочинами.

Зворотний бік прекрасного

Сучасна Росія – це гібрид. За своєю природою це антиєвропейська держава з європейською культурою. Ця культура успадкувала в Європі, наслідувала Європу і становилася за європейськими правилами та канонами.

В імперських колоніях – включно з Україною – російська культура мала витіснити і замінити. Імперський історичний нарратив – замість українського. Російські імена – замість національного пантеону. Повсюдність російської культури мала маргіналізувати локальні культури – витісняючи їх на периферію. Але при цьому на Заході завдання російської культури зводилося не до заміщення, а до дипломатії.

Російська держава тривалий час використовувала власну культуру в якості дипломатичного фасаду. Вона мала провокувати інтерес і народжувати зацікавленість. Підкреслювати цивілізаційну спільність та створювати переговорне поле. Європейська природа російської культури

відволікала увагу від антиєвропейського характеру російської держави. А художникам та артистам випадала роль торгових представників із продажу «загадочної русської душі». Де у чітко вивірених пропорціях змішані ведмідь та супутник, балалайка та балет, ізба та конструктивізм.

Геній і лиходійство виявилися цілком сумісними – у великодержавному нарративі. Репресії 37-го – але П'ята симфонія Шостаковича. Танки в Будапешті та розгром Празької весни – але п'ять чемпіонів світу з шахів. Вторгнення до Афганістану – але Бродський з Нобелівською промовою. Щоразу зовнішній спостерігач міг дозволити використати культурний контекст у ролі універсального «натомість». «Натомість Нурієв та Плісецька». «Натомість Шалапін та Тарковський». «Натомість Дягілєвські сезони та російський авангард».

Одночасне сусідство в Росії політичного варварства та офіційної культури дозволяло багатьом на Заході ігнорувати перше і зосереджуватися на другому.

Складнощі перекладу

На відміну від України на Заході немає звички бачити в російській культурі загрозу власній ідентичності. Натомість там схильні сприймати багатьох російських класиків як давно глобалізованих персонажів. Як імена, що існують у відриві від національної крові та ґрунту. Як спадщина, яка належить усім і нікому. Цей досвід може суперечити українській оптиці – але це не означає, що наші співрозмовники від нього будуть готові відмовитись.

І точно так само на Заході можуть не враховувати український контекст. Не розуміти природи культурної деколонізації. Не помічати сенсу імперської топоніміки. Наші досвідці співіснування з російською культурою дуже різні, щоб бути зрозумілими без перекладу. Ми тридцять років дозрівали до власної культурної емансипації, а

тому маємо бути готові пояснювати те, що відбувається з нами – собі та світу.

Впродовж багатьох років Захід, поглядаючи на схід, дивився крізь Україну – відразу на Росію. І ми маємо право тепер вимагати зміни оптики. Нам можна говорити нашим західним співрозмовникам про український культурний ландшафт – літературний, музичний, художній. Про все те, що довгий час було terra incognita як для них, так і для нас самих. Про все, що не було видно у світлих імперських софітів, які висвічували одну лише російську культуру. Про все, що було приречено існувати в тіні – чи в підпіллі.

Ми навряд чи досягнемо мети, якщо закликаємо до кенселінгу чужого культурного пласта. Подібний підхід йтиме врозріз із повоевним західним консенсусом. Але ми маємо право вимагати не підмінювати розмову про російські воєнні злочини дискусією про Толстого та Чехова.

Ми не зможемо продати ідею бойкоту російської культури. Але ми маємо наполягати на деколоніальній оптиці при погляді на неї. І кожен її культурний артефакт має вивчатися як пам'ятка імперії та приклад її офіційного дискурсу – зокрема про підкорені народи.

Ми не можемо завадити Заходу говорити про європейську природу російської культури – але це не повинно бути для них приводом ігнорувати антиєвропейський характер російської держави.

Право не судити про Чайковського по російському солдатіві невідвратно пов'язане з обов'язком не судити про Росію за Чайковським.

Зрештою, Росію представляє не її культура. Її репрезентують Буча та Маріуполь. Як би на цій підміні не наполягала Москва.

Павло КАЗАРІН
Для УП
«Українська правда», 20.12.2023
Pravda.com.ua

На що зернули увагу вчені у 2023 році

«Від археологічних знахідок, що переписують історію людства, до проривів у штучному інтелекті та космічних дослідженнях» – на цих відкриттях акцентував журнал «Smithsonian», що видається державним Смітсонівським інститутом (США).

Археологи виявили, що стародавні корінні американці повернулися до Азії. Дослідження показали, що корінні американці мігрували назад до Євразії близько 5000 років тому.

Прориви в галузі штучного ін-

телекту. Після запуску ChatGPT від OpenAI наприкінці 2022 року машинне навчання все більше привертає увагу. Минулого року штучний інтелект з'явився в залах судових засідань, музиці та мистецтві, що викликало низку етичних проблем.

Океан вимагає поваги: загибель підводного апарата «Титан». Усі 5 осіб, які перебували на борту батискафа «Титан», загинули 18 червня після катастрофічного руйнування апарату приблизно на 90-й хвилині після занурення. Батискаф здійснював

глибоководне занурення, щоб оглянути знаменитий лайнер «Титанік», який затонув у 1912 році у північній Атлантиці. Його уламки лежать на глибині 3800 метрів. «Титан» зазнав катастрофи під час занурення до сумнозвісного «Титаніка».

Масштабні лісові пожежі. 2023 рік приніс рекордні лісові пожежі в Канаді та на Гавайях, що підкреслює вплив зміни клімату. Вчені попереджають, що людство опинилось небезпечно близько до глобальної катастрофи.

Історичні таємниці, які вчені нарешті розкрили у 2023 році

Секрет легендарного міцного римського бетону

Виявилось, що римський бетон довговічніший, ніж його сучасний еквівалент. Взяти, наприклад, Пантеон у Римі, який має найбільший у світі незміцнений купол.

Вчені заявили, що вони виявили таємничий інгредієнт, який дозволив римлянам зробити свій будівельний матеріал настільки міцним і будувати складні конструкції

в складних місцях, таких як доки, каналізація та сейсмічні зони.

Дослідницька група проаналізувала 2000-річні зразки бетону, які були взяті з міської стіни на археологічній ділянці Прівернум у центральній Італії та подібні за складом до іншого бетону, знайденого по Римській імперії. Вони виявили, що білі шматки в бетоні – уламки вапна – надають бетону здатність «загоювати» тріщини, які утворилися з часом.

Стародавній сувій, розшифрований штучним інтелектом

Близько 1100 сувої згоріли під час знаменитого виверження вулкану Везувій в Італії майже 2000 років тому. У 1700-х роках деякі заповзятливі копачі знайшли величезний сховок із вулканічної лави.

Колекція, відома як Геркуланумські сувої, є, мабуть, найбільшою відомою бібліотекою класичної давнини. Вміст крихких документів тривалий час залишався таємницею. 2023 року за допомогою штучного інтелекту та зображення комп'ютерної томографії студент Люк Фаррідор першим розшифрував слово, написане давньогрецькою мовою на одному з тих почорнілих сувоїв. Студент отримав 40 000 доларів США за розшифровку слова «порфірас» або «porphyras», яке у перекладі з грецької означає «фіолетовий». Дослідники сподіваються, що невдовзі цілі сувої вдасться розшифрувати за допомогою цієї техніки.

Матеріали для мумії

З уламків викинутих горщиків у майстерні з бальзамування вчені виявили деякі речовини та суміші, які древні єгиптяни використовували для муміфікації мертвих. Шляхом хімічного аналізу залишків у посудинах, дослідники встановили, що єгиптяни використовували широкий спектр речовин, щоб помазати тіло після смерті, зменшити неприємний запах і захистити його від грибків, бактерій і гниття. Виявлені матеріали включають рослинні олії, такі як ялівець, кипарис і кедр, а також смоли з фісташкових дерев, тваринний жир і бджолиний віск. Інгредієнти надходили не лише з Єгипту, але й з далеких країн, що свідчить про обмін товарами на великих відстанях.

Таємниця Бетховена розкрита не повністю

Композитор Людвіг ван Бетховен помер у віці 56 років у 1827 році після низки хронічних проблем зі здоров'ям, включаючи втрату слуху, шлунково-кишкові проблеми та захворювання печінки.

У 1802 році Бетховен написав братам листа з проханням, щоб його лікар Йоганн Адам Шмідт дослідив природу хвороб композитора після його смерті.

Майже через 200 років після його смерті вчені витягли ДНК із збереженого пасма волосся, пробаючи виконати його передсмертне прохання.

Команда вчених поки що не змогла поставити остаточний діагноз. Єдине – генетичні дані Бетховена допомогли дослідникам виключити деякі потенційні причини його захворювання.

Таємні підземні ходи знайшли на руїнах 4300-річного міста в Китаї

Археологи виявили систему таємних підземних ходів у стародавньому кам'яному місті Хоученцзуй на півночі Китаю. Тунелі додають ще один рівень безпеки до інших оборонних споруд міста.

Кам'яне місто Хоученцзуй було побудоване приблизно 4300 – 4500 років тому і має площу близько 1, 5 квадратних кілометрів. Місто розташоване в повіті Циншуйхе автономного району Внутрішня Монголія, приблизно в 300 милях на захід від Пекіна.

Археологи виявили шість пересічних тунелів, які функціонували як прихована транспортна мережа. Тунелі були від 1,5 до 6 метрів завглибшки, від 0,9 до 1,8 метра заввишки і приблизно 1,2 метра завширшки. Кілька тунелів проходили під оборонними стінами міста і виходили назовні.

У Монголії дослідили раніше невідому частину Великої Китайської стіни довжиною понад 400 кілометрів

Проходячи приблизно паралельно кордону між Китаєм і Монголією, стародавній бар'єр простягається місцевістю, де температура взимку часто опускається до -25 градусів за Цельсієм.

Грунтуючись на історичних записках, дослідники припускають, що вся система була побудована між 11 і 13 століттями нашої ери.

Найбільш вражаючим висновком дослідників було те, що Монгольська арка містить численні великі прогалини, що свідчить про те, що вона була побудована поспішно і тому ніколи не була повністю укріплена. І взагалі стіна являла собою здебільшого потужний земляний вал, з ровами довкола. «Одне з можливих пояснень прогалин, які були вразливими точками в системі, полягає в тому, що Монгольська арка була поспішно побудована в останні роки правління династії Цзінь для захисту від очікуваних вторгнень монгольських армій», пишуть дослідники.

Це одна з найзагадковіших систем довгих стін і траншей в історії Китаю та Монголії. Врешті, достеменно невідомо, коли вона була побудована, хто її побудував і з якою метою.

Не ставте пам'ятники де попало

У Бангкоку, столиці Таїланду, готель оштрафований за статую божества, яке вимагає жертвоприношення. Готель заплатив штраф у 1.3 млн батів (38 000 доларів) за встановлення великої «напівбожественної та напівдемонічної» статуї.

Гігантську, у два людські зрости, статую божества Кхру Кай Кео (Вчителі Кай Кео) демонтували з площі перед готелем.

Встановлення фігури викликало широкий суспільний резонанс, люди називали її «небуддійською та страшною» і нагадували, що деякі адепти культу Кхру Кай Кео збирають кошени, цуценят та кроликів для проведення біля статуї в Бангкоку жертвовної церемонії. Метою жертвоприношень, як стверджувалося, було отримання виграних номерів у щотижневій державній лотереї.

Однак штраф готель сплатив не за це, а за те, що за тайським законом забороняється встановлювати без дозволу будь-які конструкції на території, що перебуває у власності державної організації, в даному випадку Державної залізниці Таїланду. Земля, на якій збудовано готель, як і прилегла територія, орендовані оператором готелю у цієї залізниці.

В Південній Африці відкрили готель і дитячий садок для собак

Багато господарів готові балувати своїх улюблених собак, і тепер з'явився ще один спосіб зробити це – подарувати вихованцеві відпочинок в готелі «Superwoof».

Він знаходиться в Кейптауні (ПАР) і пропонує послуги як готелю для собак, так і собачого «дитячого садка», де улюбленця можна залишити на кілька годин. Тут також можуть отримати такі додаткові послуги, як миття, стрижка, розчісування, чистка вух і педикюр. Є ігровий майданчик для невагомних чотирилапих друзів і басейн. Також організуються прогулянки на свіжому повітрі.

Гостям пропонуються вишукані страви і напої, включаючи спеціальне шампанське для собак, яке, втім, робиться з води з додаванням трав.

Але оскільки співробітники «Superwoof» ретельно стежать за здоров'ям своїх відвідувачів, всі собаки повинні бути повністю вакциновані і не проявляти ознак хвороби за 24 години до заїзду. Ціни, звичайно, варіюються залежно від того пакету послуг, який виберуть господарі, але загалом послуги дитячого садка обійдуться в 10,71 долара, а проживання в готелі в 17,86 долара.

Співала понад 126 годин: у Гані жінка претендує на новий світовий рекорд

У Гані жінка влаштувала п'ятиденний співочий марафон. 33-річна підприємця та колишня королева краси Афуа Асантеваа Адуном співала протягом 126 годин та 52 хвилин. Згідно з правилами Книги рекордів Гіннеса, вона мала право на 5-хвилинну перерву щогодини або 20-хвилинну раз на чотири години.

Асантеваа розпочала співати 24 грудня, напередодні Різдва, в одному з парків Аккри, столиці Гани. Вона перевершила колишній рекорд співака з Індії майже на 24 години.

Жінка виконала 125 ганських пісень у жанрах госпел, хай-лайф і хіп-лайф. Таким чином Асантеваа хотіла сприяти популяризації культури її країни. Поруч з нею був ді-джей, який вмикав фонограму. Асантеваа могла робити паузи в пісні або між піснями не більше ніж на 30 секунд.

Марафон став сенсацією серед жителів столиці, тому вони почали сходитися, аби побачити це наживо. Щоб Асантеваа не відволікалася на

шум, вона виступала за прозорим склом.

«Це була просто мрія, яка здійснилася всього за п'ять днів. Я навіть не пам'ятаю, як це почалося, не кажучи вже про те, як закінчилося.

Ми сподіваємося і віримо, що це стане натхненням для всіх жінок, молоді та інших людей, щоб вийти із зони комфорту і спробувати нові можливості», сказала після свого співочого марафону Афуа Асантеваа.

Тепер Книга рекордів Гіннеса проведе ретельне дослідження запису співу, аби підтвердити новий рекорд.

У США суд виправдав чоловіка, який відсидів у тюрмі 48 років за злочин, якого не скоював

На волю вийшов 70-річний Глінн Сіммонс з Оклахоми. У 1975 році чоловіка засудили за вбивство під час пограбування магазину алкогольних напоїв. Тепер його виправдали. Суд встановив, що злочин, за який Сіммонс був ув'язнений, скоїв не він.

Чоловіка засудили, коли йому було 22 роки. Сіммонса та його товариша Дона Робертса назвали винними у вбивстві службовиці Керолін Сью Роджерс – їй двоє грабіжників алкогольного магазину вистрелили в голову.

Жінка, яку поранили під час пограбування, свідчила, що нібито впізнала Сіммонса та Робертса. Однак, хоч пізніше вона й суперечила деяким своїм показанням, прокурори не взяли це до уваги.

Сіммонса та Робертса засу-

дили до смертної кари, але згодом їхні вирокі змінили на довічне ув'язнення. Робертс вийшов з в'язниці умовно-достроково ще у 2008 році, а Сіммонс був за ґратами дотепер.

Згідно з даними Національного реєстру виправдань, 48 років, один місяць і 18 днів, які Сіммонс пробув за ґратами, є найдовшим терміном помилкового ув'язнення в США.

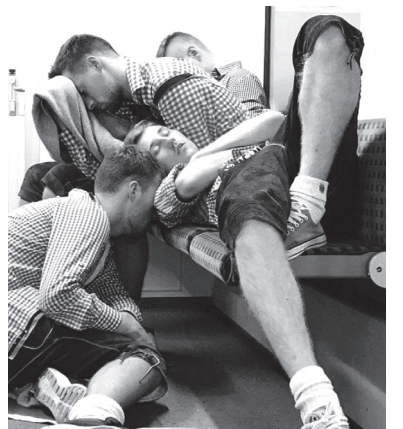
Адвокат Сіммонса розповів, що якщо його клієнт вирішить подати федеральний позов проти держави, він може отримати до 175 тисяч доларів компенсації.

Після виходу на волю Сіммонс, у якого нещодавно діагностували рак, здебільшого живе за рахунок пожертвувань, зроблених через онлайн-платформу.

Картинки в метро

У Нью-Йорку в метро не можна возити собак, які не поміщуються у сумку. Доводиться вдаватися ось до таких прийомів.

У Баварії (Німеччина) дуже популярний щорічний осінній фестиваль пива «Октоберфест». Як бачимо, молоді не завжди витримують такі «навантаження». Тому повертається з фестивалю доволі стомлена.

В Києві нарешті знесли Щорса

Ким він був, які його «заслуги» та як він воював проти України?

9 грудня 2023 року в Києві демонтували пам'ятник більшовицькому військовому діячеві Миколі Щорсу, який простояв у центрі столиці майже 70 років. Хто такий Щорс і який він мав стосунок до України?

Про це йдеться у статті професора Петра Кралюка, яка була опублікована на сайті «Радіо Свобода» ще у 2020 році.

Київ, 9 грудня 2023 року

Поширена думка, що один із військових командирів більшовиків Микола Щорс (1895 – 1919) нібито був українським діячем. І то нічого, що в 1918 – 1919 роках він боровся за радянську владу і воював проти Української Держави й Української Народної Республіки. Часи були такі!

А ще розповсюджуються міфи, ніби Щорс мав якусь проукраїнську орієнтацію і за це його вбили більшовики. Майже мученик за Україну. Головне – міф. З чим-чим, а з міфами Щорсу неймовірно щастило.

«Подвиги» Щорса

І не дуже в нас замислюються, а чим реально займався цей «герой». Майже не говорять про його «подвиги» на Стародубщині, завдяки яким цей український козацький край опинився під п'ятою більшовиків, котрі в травні 1919 року приєднали його до радянської Росії. Після цього Стародубщина фактично виявилася втраченою для України.

Про «подвиги» Щорса на Стародубщині детально написав український історик Ігор Роздобудько у своїй монографії «Стародубщина. Нарис українського життя краю». У цьому краї Щорс організував червоноармійські загони і звідси почався його похід на українські землі.

Центр міста Стародуба на початку 20-го століття. Окрім Козацького полкового собору Різдва Христового (посередині), збудованого у 1677 році на місці згорілої дерев'яної церкви 1617 року, всі інші історичні споруди втрачені. Праворуч Ново-Миколаївський собор, знищений згодом більшовиками. Біля лівого краю фото видно Преображенську церкву 1698 року, що була збудована на території колишньої стародубської фортеці

Варто сказати кілька слів про цього діяча. Народився Щорс 1895 року в містечку Сновськ тодішньої Чернігівської губернії. У літературі зустрічається твердження, що він був українцем. Тут є питання. Саме прізвище Щорс не є українським. Батько ж його, Олександр, прибув до

Сновська з Білорусі. Та й чи ідентифікував себе Микола Щорс українцем? Це був обиватель Російської імперії, для якого звичною мовою спілкування була російська.

Більшовицький військовий діяч Микола Щорс (1895 – 1919)

З початком Першої світової війни Щорс добровільно пішов служити «царю і отечеству» в російську армію. Там він «заробив» туберкульоз і звільнився з війська в кінці 1917 року в чині підпоручика. Тоді ж перебрався до рідного Сновська.

Після укладення Брестського договору на терени України прийшли

Вдова Щорса Фрума Ростова (Хайкіна) (1897 – 1977) у 1968 році

німецькі війська. Це викликало невдоволення Щорса. А вже в три роки воював з німцями. Тоді Щорс примкнув до більшовиків. Опинився у так званій «нейтральній зоні», що займала деякі терени Стародубщини. Ця «зона» розмежовувала територію радянської Росії й Української Держави гетьмана Павла Скоропадського.

Тут більшовики, всупереч домовленостям з українською владою, почали організувати радянські (нібито українські) військові загони. Одним з їхнім організаторів став Щорс у районі містечка Унеча.

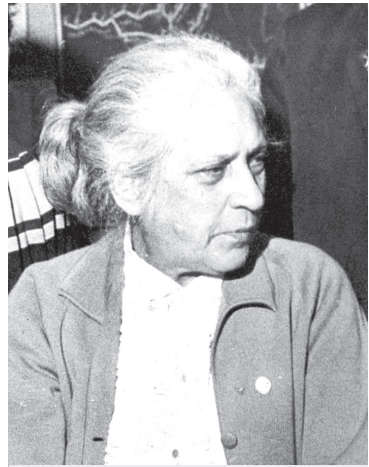

Фрума Хайкіна (Щорс) у 1919 році

Тут він знайшов «свою половину» – красуню-революціонерку Фруму Хайкіну, яка в Унечі очолювала прикордонний загін ЧК (Всеросійської надзвичайної комісії по боротьбі з контрреволюцією та саботажем). Унеча була залізничним вузлом на кордоні з Україною, через який чимало росіян втікали від більшовиків. Тому чекістам було там чим зайнятися, вилучуючи різну «контру», з якою «товариш Хайкіна», судячи зі спогадів, не церемонилася – «сама судила, сама розстрілювала».

Є достатньо свідчень, зокрема письменників Аркадія Аверчека й Теффі (Надії Лохвицької), які опинилися в Унечі, про те, що чинила Хайкіна і її підопічні. Останніх, як правило, набирали з китайців та казахів, котрі раніше працювали на будівництві залізниці. Ці люди бездумно виконували накази Хайкіної.

За її вказівкою, в Унечі було розстріляно понад 200 осіб, серед яких жінки й малі діти. Звісно, то були жорстокі часи. Але навіть на тодішньому тлі Хайкіна виглядала просто демонічно. Це була жорстока садистка, яка не лише давала численні накази про розстріл, а й сама піддавала тортурам тих, хто потрапляв до її рук. Про цю особу можна писати роман жажів.

Вдова Щорса Фрума Ростова (Хайкіна) (1897 – 1977) у 1968 році

22 вересня 1918 року наказом так званого Всеукраїнського воєнно-революційного комітету Щорса призначили командувачем «Українського революційного полку імені товариша Богуна», а у жовтні він пішов на підвищення – став командиром 2-ї бригади у складі Богунського й Тарасанського полків 1-ї Української радянської дивізії. Однак ця військова частина поки не вступала в бойові дії.

9 листопада в Німеччині вибух-

нула революція. Німецькі війська, які перебували в Україні, опинилися в стані деморалізації. Щорсу з Москви наказують вступити в переговори з німецькими військовиками, розташованими на Стародубщині. Що він і робить. Німецькі солдати почали покидати цей край. Радянські (буцімто українські) війська зайняли Стародуб. Однак повністю окупувати Стародубщину їм відразу не вдалося. Її захищала українська Сірожупанна дивізія.

Гетьман Української Держави Павло Скоропадський оглядає сірожупанників. Позаду гетьмана – військовий міністр Української Держави Олександр Рогоза. Київ, Катерининська вулиця, 27 серпня 1918 року

Жорстокі бої точилися за містечко Клинець, яке розташоване неподалік Унечі. Майже місяць сірожупанники обороняли його, не допускаючи радянські війська на українські терени. Лише 14 грудня щорсівцям вдалося взяти цей населений пункт. Сюди ж прибула дружина Щорса Хайкіна, яка почала жорстоку розправу над місцевими жителями, котрі підтримували українську владу. Чимало людей за її вказівкою було розстріляно.

Далі бригада під командуванням Щорса зайняла Чернігів, Київ, Фастів. 5 лютого 1919 року Щорса призначили комендантом Києва. У місті розпочався черговий раунд червоного терору. Із 6 березня по 15 серпня Щорс командував 1-ю Українською радянською дивізією, яка захопила Житомир, Вінницю й Жмеринку, воювала в районі Сарн, Новограда-Волинського й Шепетівки проти військ Української Народної Республіки.

бою з вояками Української галицької армії.

Обставини його загибелі викликають чимало запитань. Встановлено: Щорс помер, отримавши кулю в потилицю. Чи могла це зробити куля, яка прилетіла від галицьких вояків? Малоймовірно. Радше, це зробили свої.

Комдива міг застрелити його заступник – Іван Дубовий, який, можливо, хотів зайняти посаду свого начальника. Дубовий у цьому гріхові

«чистосердечно покаювся» в катівні НКВД в 1937 році. Однак відомо, що енкаведисти і не в такому змушували зізнаватися своїх «підопічних».

Ще один можливий вбивця Щорса – політінспектор реввоєнради 12-ї армії Павло Танхіль-Танхилевич, котрий, як і Дубовий, перебував біля комдива в момент його загибелі. Смерть Щорса й донині лишається прикритою пеленою таємничості.

Не менш дивні пригоди почалися з його тілом. Воно було доставлене не в його рідний Сновськ, а на Стародубщину, в містечко Клинець, де з ним відбулося прощання. Отож, де Щорс починав свою кар'єру червоного командира, там і закінчив. Тіло його забальзамували, запаяли в цинкову труну й поїздом відправили аж у Самару, місто, з яким Щорса нічого не зв'язувало. Щорса-покійника супроводжували його дружина, її три сестри, курсанти військового училища й політпрацівники. Чому це робилося – теж немає належного пояснення.

Червоний терор був поширеною практикою більшовиків. Ця світлина з Росії. Плакат з написом російською «Смерть буржуазії і її прихвостням. Хай живе червоний терор!». Петроград, 1918 рік

У серпні 1919 року більшовики вирішили, що нема чого далі гратися в радянську українізацію. Українські радянські дивізії були переформовані. 1-а Українська радянська дивізія була об'єднана з 3-ю прикордонною дивізією, якою командував Іван Дубовий, ставши 44-ю стрілецькою дивізією Червоної армії. 21 серпня 1919 року Щорса призначили командиром дивізії. Але на цій посаді він довго не перебував. Уже 30 серпня Щорс загинув біля села Білошиці (неподалік Коростеня) в

поховали Щорса на Всесвятському цвинтарі в Самарі майже потайки. А його дружина залишилася жити в цьому місті, отримавши роботу у владних органах. Тоді вона була вагітною від Щорса й пізніше народила дочку. При цьому змінила своє прізвище з Хайкіної на Ростову. Вона начебто забула про свої чекістські подвиги на Стародубщині й свого «героїчного мужа». Отримала вищу технічну освіту, працювала на різних будовах того часу.

Юрій Шевельов: «Три страшні вороги українського відродження»

17 грудня 1908 народився Юрій Шевельов, українсько-американський вчений-гуманітарій; славіст, мовознавець, літературознавець, культуролог, публіцист; який надав нових вимірів українознавству як культурологічному дискурсу.

Юрій Шевельов (Шерех) (1908 – 2002) – мовознавець, літературознавець, літературний і театральний критик, есеїст. Автор фундаментальних праць з історичної фонології праслов'янської та української мов. Постать непересічна й екстравагантна. Полюбляв кіно. 2000 року, за два роки до смерті, його випадково зустрів на «Times Square-42 Street» Андрій Даниленко, що тоді був стипендіатом НТШ і мав стажування в Колумбійському університеті. Проїхали разом кілька зупинок, як він пригадує. Із «ціпком» літній Шевельов не раз сідав у сабвей (метро), щоби доїхати на фільм. Цього року виповнилось 115 років із дня його народження, нагадує видання «Тиждень»

Усі фото для публікації надав Олександр Савчук

План культурного завоювання Москви

Я «вірю в правдивість першого враження від людини. В моєму житті воно дуже рідко обманувало. Інша річ, що я йшов до розуму й казав собі – не може цього бути, зовнішність людини не може бути ключем до її вдачі, це забобон, не піддавайся, не покладайся, дій так, ніби такого враження не було. І завжди розум обду-

рював, і я гірко каюся, що послухався його, а не голосу підсвідомості» («Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 2. В Європі; Зустрічі з Романом Якобсоном», 2021).

У цій цитаті йдеться про зустрічі, зокрема зустріч Юрія Шевельова з американським і російським лінгвістом Романом Якобсоном у Кембріджі (США) і подальшу співпрацю, яка вилася в конфлікт і спроби усунути Шевельова «з американського наукового життя».

«Три страшні вороги українського відродження – Москва, український провінціалізм і комплекс Кочубейщини – живуть і сьогодні. [...]»

Москва підкреслює русско-українские культурные связи (виділення в оригіналі. – О. Л.). Не будемо їх заперечувати. Вони були і є. Хіба салдати по два боки лінії фронту не зв'язані між собою? Вони зв'язані на життя і смерть. Історія культурних зв'язків між Україною і Росією – це історія великої і ще не закінченої війни. Як усяка війна, вона знає наступ і відступи, знає перекинчиків і полонених. Історію цієї війни треба вивчати. Чому б не видати солідну збірку праць про українсько-російські культурні зв'язки як вони були, а не як їх препарує Москва чи наш власний провінціалізм?

Ми не маємо підстав святкувати Переяслав. Він став початком великої трагедії народу і безлічі індивідуальних трагедій. Але ми не маємо підстав і соромитися Переяслава. Він мусів бути, він показав наші хиби, але він показав і глибину нашої життєвості» («Москва, Маросейка», 1954).

У статті «Москва, Маросейка»

Випускники Першої харківської торгпромпрофшколи. Зліва направо: Ася Першина, Люся Биховська, Бася Березина, Ната Бредіхіна. Стоїть Юрій Шевельов. Харків. Світлина 08.11.1925 року. Архів-музей УВАН ім. Дмитра Антоновича

описано «великий і розмашний плян культурного завоювання розлогої і військово-сильної Москви», обмірковуваний «українською інтелігенцією ще з кінця XVI століття». Цей план зазнає поразки. Але ще в XVII столітті він встигає породити кілька явищ, наслідки яких ми відчуваємо й сьогодні.

Серед них – міф про існування Малої та Великої Росії та можливості «політично-державної переємності між старим Києвом і тогочасною Московією». Цей міф створено в колах київської інтелігенції, представники якої, перефразовуючи Шевельова, ішли до Москви, кладучи на вівтар особистий спокій і затишок. Москва й тоді нагнітала жах.

Вочевидь, для універсалістської барокової свідомості цих інтелектуалів визначником вибору було щось вище за тілну тілесність. Чи не основною ціллю, наприклад, було піднести Київ як другий Єрусалим,

закріпити за ним значення церковного та культурного центру, аби відновити гармонію в розхристаному та понівеченому турками християнському світі, повернути йому втрачену цілісність. До того ж на XVII століття припадає становлення європейських національних держав.

Універсалістична концепція культурного завоювання відлунує й пізніше. У добу романтизму, коли з'являється ідея про «кирило-методієвський панславізм з центром у Києві», або на початку XX століття, коли українські комуністи намагаються стати частиною російської зсереди комуністичної партії, прагнучи «розлитися й залити» її.

Знову відгомін, реінтерпретація. Загалом, висновок Шевельова невтішний: «Завжди те саме – універсалістична концепція, надія на свої сили, на свою перевагу, обмеженість цієї переваги тим провінціалістичним станом, у якому перебуває або

в якому тримають Україну, – і поразка, і трагедія».

Схоже, спроба синтезу нового універсалізму досі з нами. Ми відчуваємо за собою культурну перевагу – десь, можливо, ледь зриму, або й трохи примарну, бо відголосок давньої пам'яті; десь явну, до намацьального. Звіди – нетерпимість до припинення й небажання жити в покорі. Здається, це українська колективна пам'ять, що плекає відчуття гідності і внутрішньої потуги (якій зовнішні обставини часто не дають змоги повністю розкритися). Мені дуже хотілося б, щоб цього разу ми в усіх аспектах своїм життям до себе дорівнялись.

«У мирі і в війні українську землю ґрунтовно розчищали від творчих людей, від традиції, від книжок» («Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 1. В Україні»).

Під час сталінських репресій у Харкові арештовували людей, зникали і пам'ятники, і могили. Юрій Шевельов тримає біля своєї постелі заповану зміну білизни, а по полудні перевіряє «Харьковский рабочий», вивішуваний на стіні одного з будинків Сумської вулиці. А вже за статтю в цій газеті «здебільшого слідувала нічна візита».

Так само його не полишає надія, що, може, не цієї ночі, та й «взагалі – ні», далі він пише: «І – найдикише, найжорстокіше – коли когось заарештовували, ми ще думали: а чи його дружина, чи мати не продаватиме його книжок?» Аби «утримувати себе та допомагати передачами заарештованому», найближчі продавали речі «за безцінь». Книжки, які Шевельов придбав у дружини Терещенка та матері Підмогильного, було конфісковано НКВД після його руху на захід 1943 року.

Мова, якою говорять мільйони людей, не може бути некрасива

«В основі української мови лежать галицько-подільські говірки в синтезі з південною частиною Києво-Поліських (ГП і КП), а серед впливових політичних чинників насамперед треба відзначити формування політичних осередків у Галичині і Волині (а може, й південному Поділлі, на землях уличів і тиверців) і підпорядкування київському, на певних етапах дуже експансивному центрові. [...]»

10

Учасники Мистецького Українського Руху. Зліва направо: стоять – Василь Барка, Улас Самчук, Ігор Костецький; сидять – Євген Маланюк, Юрій Шевельов. Світлина початку 1947 року. Архів-музей УВАН ім. Дмитра Антоновича

Юрій Шевельов (ліворуч) із кузиною Ольгою Прісецькою (Медер) і матір'ю Варварою Шевельовою (Медер). Харків. Світлина 1925 р. Архів-музей УВАН ім. Дмитра Антоновича

В Києві нарешті знесли Щорса

Ким він був, які його «заслуги» та як він воював проти України?

7 У 1926 році Всесвятський цвинтар закрили. Рідним дали можливість перепоховати своїх близьких. Хайкіна-Ростова цього не зробила. Прізвисьце Щорс на надмогильному обеліску нічого самарцям не говорило. Такого «героя» громадянської війни не пам'ятали. Його могилу зрівняли із землею.

Щорсівська міфологія

Ситуація змінилася в 1935 році завдяки Йосипу Сталіну. На той час минуло майже двадцять років від часів громадянської війни, виросло нове покоління. Сталін, не бажаючи мати конкуренцію з боку знаних полководців цієї війни, почав їх усувати, багато з них було репресовано.

Натомість почали творитися міфичні герої громадянської війни. Се-

ред них Василь Чапаєв, про якого буз знятий відомий фільм. Сталін вирішив дати українцям свого Чапаєва. І на цю роль був призначений маловідомий у той час Щорс.

Олександр Довженку сам Сталін доручив знімати художній кінофільм, який вийшов на екрани в 1939 році. Робота над цим фільмом коштувала режисеру чимало нервів

Олександр Довженко (1894–1956) – український письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник, класик світового кінематографа

та здоров'я.

Довженко зізнався: «На «Щорсі» я заболів грудною жабою». У нього стався інфаркт. А вже робота над фільмом тривала в розпал репресій, коли свідки діянь Щорса, наприклад, Іван Дубовий, опинилися в катівнях НКВД. Сценарій доводилося не раз переробляти, викидати вже зняті епізоди фільму й знімати нові.

Зрештою, Довженко розумів, що його фільм – фікція, створена на догоду Сталіну та його оточенню. Інші ж митці теж почали творити «щорсіану». Про Щорса з'явилися художні й начебто документальні книги, пісні, опери...

Тут Хайкіна-Ростова згадала, ким був її чоловік. Вона стала активісткою, очолила «щорсівський рух», виступала на численних зустрічах зі спогадами про свого «героїчного чоловіка». Правда, мала з того руху невеликий зиск. У 1940 році вона отримала квартиру в Москві, у престиж-

ному «домі на Набережній», де селили представників радянської еліти.

Іменем Щорса почали називати в Радянському Союзі вулиці, проспекти, парки, колгоспи, навіть міста, села, створювали його музеї. Чимало таких «щорсівських знаків» було на Стародубщині. До 2015 року центральний парк Стародуба носив ім'я Щорса. Це було своєрідним свідченням українськості цього краю. А вже Щорс розпочинав тут свою військову кар'єру як радянський український (!) командир.

Однак, де покоїться прах цього «героя», довгий час не знали. Не знала цього й «любляча дружина» Щорса Хайкіна-Ростова. Не дотримувалася вона могилу свого судженого. Місце поховання Щорса шукали в 1947 і 1948 роках. Але так і не знайшли. І лише в 1949 році тіло «героя» громадянської війни виявили завдяки робітнику Івану Ферапонову з міста Куйбишева (Самари), який свого часу ховав Щорса і пам'ятав, де його

могила.

Прах перепоховали на Куйбишевському міському кладовищі, а згодом на могилі встановили гранітний обеліск.

Чи потрібен Щорс Україні? Це людина, яка боролася проти української влади, яка допомогла більшовикам завойовувати Стародубщину й перетворити її в «російську територію», і яка потім була міфологізована Сталіном та його ідеологами? Однозначно – ні!

Не даремно під час декомунізації, в 2016 році, місту Сновськ, яке ще в 1935 році називали Щорсом, була повернута стара історична назва, а село Щорсівка, під яким згинув цей «герой», знову почали іменувати Білошиці. А пам'ятник Щорсу був відкритий у Києві в 1954 році, спеціально до ювілею 300-ліття Переяславської ради.

Петро КРАЛЮК, голова Вченої ради Національного

Війна, яка нічого не навчила московитів

Року 1904 Росія розпочала війну з Японією, щоб посилити свої позиції на Тихому океані та відвернути увагу громадян від внутрішніх проблем. Натомість конфлікт закінчився розгромом російських сухопутних військ у Маньчжурії та флоту в Цусімській битві. До того ж у Санкт-Петербурзі відбулась революція.

Схоже передумови мала і «спеціальна воєнна операція» в Україні. І хоча кажуть, що вдруге історія повторюється як фарс, здається, вони й цього разу приречені на трагедію. А все тому, що наші сусіди виявилися нездатними проаналізувати розгром понад столітньої давнини.

10 найважливіших російських воєнних поразок

«Непереможна» – так зазвичай величають свою армію росіяни. Однак поразки переслідували її так само, як і будь-яку іншу армію світу. Нижче – короткий список найважливіших воєнних фіаско наших північно-східних сусідів, які привели до програшів у війнах.

1238 рік, річка Сить. Монголи опанували всю Північно-Східну Русь.

1382 рік, Москва. Місто захопив і спалив хан Тохтамыш лише за 2 роки після Куликового поля.

1514 рік, Орша. Князь Костянтин Острозький зупинив 25-річний невпинний натиск московитів на захід.

1610 рік, Клушино. Польські війська відкрили собі шлях на Москву, яку зайняли вже без бою.

1659 рік, Конотоп. Гетьман Іван Виговський так підірвав міць Росії, що вона вже не могла претендувати на Правобережну Україну та Білорусь.

1805 рік, Аустерліц. Наполеон розгромив армію одразу двох супротивників – Австрії та Росії – і змусив їх укласти не вигідний для них мир.

1855 рік, Севастополь. Падіння міста означало вибуття Росії з Кримської війни та зі складу великих європейських держав.

1905 рік, Цусіма. Росія залишилася без флоту й шансів на перемогу, а бонусом отримала перемогу революції у столиці.

1914 рік, Танненберг. Розгром російської армії зірвав план швидкого захоплення Берліна, тому війна стала затяжною, що й погубило Росію.

1920 рік, Варшава. «Диво на Віслі» означало крах надій російських більшовиків на світову революцію.

Ну і бонус – 2022 рік, Київ. Перша поразка в їхній останній війні.

Хаос як порятунок

«Куди подівся хаос? Розпакування стабільності» – статтю з такою назвою позаторік у листопаді опублікував Владислав Сурков. Можливо, десь тоді й ухвалювали остаточне рішення про напад на Україну. У тому тексті головний ідеолог Кремля обгрунтував майбутню експансію Росії потребами зберегти порядок у країні: «Соціальна ентропія дуже токсична. Працювати з нею у наших домашніх умовах не рекомендуємо. Її потрібно виносити кудись якнайдалі. Експортувати, щоб утилізувати на чужій території. Кримський консенсус – яскравий приклад консолідації суспільства коштом хаотизації сусідньої країни».

І застеріг: «Хай там як, потрібен ще один поділ сфер впливу. І Росія отримає свою частку в новому

всесвітньому збиранні земель (точніше, просторів), підтвердивши свій статус одного з небагатьох глобалізаторів, як бувало в епоху Третього Риму чи Третього Інтернаціоналу. Росія розширюватиметься не тому, що це добре, і не тому, що це погано, а тому, що це фізика».

Не припускаю ані на мить, що Сурков або Путін – по суті, головний читач статті, – ніколи не чули вислову «маленька переможна війна», до якого можна звести основну думку тексту. Чому ж тоді вони не згадали, до яких наслідків призвела ця ідея?

«Маленька переможна війна»

Агресорами в тій війні були обидві сторони. Року 1895 Японія перемогла Китай і, серед іншого, віді-

Микола II в Японії, 1891 рік. Фото: wikipedia.org

брала у нього Ляодунський півострів. Франція, Німеччина та Росія не бажали посилення переможця. Тож спільно змусили Токіо відмовитися від цього набутку. Через три роки Петербург забрав півострів собі. Таке віроломство призвело до поширення антиросійських настроїв у Японії.

Наступного року авантюрист Олександр Безобразов зумів втягнути імператора Миколу II у проєкт з колонізації Кореї під прикриттям комерційних підприємств. До «безобразовської кліки» увійшли контр-адмірал Олексій Абаза, великий князь Олександр Михайлович, міністр внутрішніх справ В'ячеслав Плеве та інші.

Рішучим опонентом цих планів виступив міністр фінансів Сергій Вітте. Проти неминучої війни з Японією були також начштабу Микола Оберухев та воєнний міністр Олексій Куропаткін. Однак самодержець підтримав Безобразова. Російські солдати під виглядом лісників почали освоювати корейське прикордоння.

У 1900 році Росія, придушуючи антиєвропейське повстання «боксерів» в Китаї, окупувала Маньчжурію. Її війська мали бути виведені до кінця 1903-го. Неважко здогадатися, що нікуди вони не поділися. Понад те, було утворене Далекосхідне намісництво, до якого увійшли і російські, і окуповані китайські

області. У відповідь Японія уклала угоду з Британською імперією, яка забезпечувала Токіо від втручання у можливу війну третіх країн.

У грудні 1903 року російські військові радили Миколі II відступити. Цар залишався непохитним. І не тому, що в країні назрівали серйозні проблеми, і його переконавали, що врятувати становище можна воєнним тріумфом. Як записав у мемуарах Вітте, за кілька днів до початку бойових дій Плеве говорив Куропаткіну:

– Олексію Миколайовичу, ви не знаєте внутрішнього стану Росії. Щоб стримати революцію, нам потрібна маленька переможна війна.

У щоденниках Куропаткіна цей епізод викладений так: «Міністр закордонних справ Володимир Ламздорф має підставу думати, що Плеве не проти воювати з Японією. Він

на добу. На корпус із 30 тисяч бійців витрачали місяць. Японія перевозила свою армію морем, недалеко й удвадцять швидше – по дві дивізії на добу».

Урок 3. Якість зброї важливіша за кількість вояків

Сторони мали зрівняні сили і на суші, і на морі, якщо брати за кількістю. Однак і японська стрілецька зброя, і корабельна артилерія мали деякі технічні переваги. Російські гвинтівки та гармати відзначалися більшою броньованістю, японські – далекобійністю. Швидко зрозумівши, що до чого, японці розстрілювали росіян на дальніх дистанціях. І лише у штиковому бою останні перемогли.

Урок 4. Не варто недооцінювати супротивника

Як ставляться до українців те-

Японці конвоюють полонених російських солдатів, травень 1905 року. Фото: Getty Images / «Бабель»

сподівається, що війна відверне увагу мас від політичних питань». Щоб вберегтися від народних хвилювань, Росія вступила у війну. А програвши її, отримала революцію. Що ж пішло не так тоді, а заодно – і сьогодні?

Урок 1. Розмір не завжди має значення

Тодішню Японію заледве можна було знайти на мапі поряд із Росією – як і нинішню Україну. Однак у кількості населення розрив був аж ніяк не драматичним – всього утрічі: 141 мільйон проти 46 мільйонів на російську користь. Сьогодні майже аналогічні не лише співвідношення, але й абсолютні цифри.

Здавалося б, за однакової системи комплектації війська Петербург міг виставити утрічі більше бійців, ніж Токіо. Однак російське населення було розміщене вкрай нерівномірно, японське – компактно. Цар просто не зміг скористатися своєю перевагою у 4,5 мільйона солдатів проти 850 тисяч у мікадо на початок війни. Обидві сторони поставили під рушницю 1,2 – 1,3 мільйона людей, з них у польових арміях – по 300-400 тисяч. Стільки ж сил Росія мусила залишити в неспокійному тилу, передовсім у Польщі.

Урок 2. Швидкість має значення
Росія мусила перекидати свою армію на далекі відстані залізницею за довгий час – 3 – 4 потяги

перішні росіяни – всім відомо: загальна зневага, образи, кепкування, зверхність. Сто вісімнадцять років тому було так само. «Ці нахаби японські, макаки жовтоморді, раптом полізли на таку махіну, як неосяжна російська держава з її більш ніж стомільйонним населенням. У мене і в багатьох тоді навіть зародилося щось схоже на жалість до цих необережних безумців», писав мистецтвознавець Олександр Бенуа.

«Але нехай російські ядра нищать ці храми, музеї і самих художників, якщо вони там ще існують. Хай вся Японія обернеться на мертву Елладу, на руїни кращого й великого минулого. Я за варварів, я за гунів, я за росіян! Росія має панувати на Далекому Сході», зізнавався поет Валерій Брюсов.

Вітте сумно констатував: «В архівах усіх міністерств можна натрапити на офіційні доповіді з найвищими надписами, у яких імператор називає японців «макаками». Якби не було такої думки про японців, як про націю антипатичну, нікчемну й безсилу, що може бути знищена одним клацанням російського гіганта, то, мабуть, ми б не впакувалися у цю війну».

Урок 5. Настрій народу та еліт мінливі

Після атаки японців на «Варяг» Росію поглинула патріотична хвиля. Це стосувалося не тільки про-

столюду. Навіть завжди опозиційні студенти під Зимовим палацом співали «Боже, царя храни!» Російські ліберали вчинили відповідно – перестали вимагати конституційних прав під час війни. Лише поляки доклали зусиль, щоб визволити свій край.

Однак уже в грудні Росією прокотилася «бенкетна кампанія», учасники якої ганили царський уряд за неспроможність перемогти. Ну а 9 січня 1905 року сталася Криваво-неділя – і почалася революція. Тоді студенти надсилали японцям вітальні телеграми з нагоди російських поразок, а народ приспівував: «Боже, царя возьми».

Урок 6. Треба мати надійних союзників

Формальною союзницею Росії була Франція. Та варто лише було розпочати війну, як Париж оголосив нейтралітет – мовляв, далекосхідні справи до сфери дії європейської угоди не стосуються. Німецький кайзер Вільгельм II постійно торочив Миколі II про «жовту загрозу», а вирішальної миті не надав кузенові жодної допомоги. Натомість Британія і США рішуче виступили на підтримку Японії. Роки минають – союзники не змінюються.

Урок 7. Варто складати економічно реалістичні плани війни

Російський бюджет 1903 року становив замалим не 2 мільярди рублів золотом. Японський був удев'ятеро менший. При цьому обидві сторони позичали на війну гроші: Росія – у Франції та Німеччині, Японія – у США, Британії та Канаді. Петербурзький борг зріс на третину, токійський – учетверо.

На цій підставі російські історики намагалися створити видимість фінансової катастрофи в Японії. Мовляв, ще трохи часу – і Росія б перемогла. Однак уже до травня 1905 року Петербург витратив на війну понад 2 мільярди рублів, а для перемоги потрібен був ще мільярд протягом року. Таких грошей цар не мав і був змушений погодитися на мирні переговори.

Висновки для ворога і для нас

Росія за підсумками війни не тільки залишилась без двох із трьох флотів та половини Сахаліну, а й витратила півторарічний бюджет і залізла в боргову кабалу до Франції. Саме відпрацюючи ці кошти, 1914-го Петербург вступив у війну, яка виявилась згубною. А найголовніше – у Росії піднявся кривавий бунт і навіть революція 1905–1907 років, внаслідок якої владу самодержця обмежила Дума. Таке в теперішній РФ ще попереду. Історія насправді нічого не вчить. Вона просто карає за невивчені самостійно уроки.

Ну і як же без науки для України. Попри фантастичну перемогу в усіх битвах, керівництво Токіо не змогло цілковито знищити російського імперіалізму на Сході. Укладаючи за посередництвом США мирний договір, Петербург відмовився виплачувати репарації та демілітаризувати Владивосток. Японська громадськість почулася зрадженою – і в Токіо та інших містах спалахнули масові заворушення. Це все закінчилося відставкою уряду. Життя не завжди справедливе.

Сергій ГРОМЕНКО,
кандидат історичних наук,
експерт Українського інституту
майбутнього
Опубліковано у виданні
«Локальна історія»
Сайт «Аргумент», 12.12.2023

Японські солдати чекають на атаку російської армії у Маньчжурії, 1904 рік. Фото: Getty Images / «Бабель»

Демонстрація на Невському проспекті в Санкт-Петербурзі в день «Кривавої неділі», 9 січня 1905 року. Фото: Getty Images / «Бабель»

Юрій Шевельов:

«Три страшні вороги українського відродження»

8 6–7 ст. Найдавніші процеси відходу від праслов'янської спадщини. Початок творення ГП і КП говіркових регіонів («Чому общерусский язык, а не віборуська мова? Дві статті про постановня української мови», 1994).

«Українство від предків», як його називає Юрій Шевельов, розкривалося в ньому поступово. Були поїздки на Полтавщину в ранньому віці, але першим сильним стимулом стала коротка розмова з кузином, сином тітки Наді, Толею Носовим 1923 або 1924 року. Він був на 25 років старшим від Шевельова, мешкав у Києві, був учнем Федора Вовка й керував антропологічним кабінетом Академії наук. 1941 року його та його сім'ю знищив НКВД під час «евакуації» Криму.

Але на час цієї розмови сестра Віра зустрічалася з Толею Носовим і йшло до одруження. У них удома Толя, як і всі, розмовляв російською, але дякував лише українською – «цього було досить, аби делікатно, але визрно окреслити себе».

Одного разу Толя Носів та Юрій Шевельов опинилися сам-на-сам «в комірці «для прислуги», а на столі лежала «люстрована історія України» Михайла Грушевського. І Шевельов, пішовши на певні поступки та проявивши агресію водночас, сказав, що, хоч «українська мова існує», вона не є красивою, а тому немає сенсу її вживати.

На подив Юрія Шевельова, який очікував «вибуху гніву», Толя Носів відреагував виважено, він відповів: «Мова, якою говорять мільйони людей, не може бути некрасивою». Із цього першого вбитого в серце цвяшка Шевельов веде відлік свого українського перетворення.

Після розмови з Толею Носовим він береться читати «люстровану історію України» Михайла Грушевського, і це дається йому непросто через галицизми, яких Шевельов «не знав абсолютно». Тому він читає заради мови, аби «здобути» її «таємничу фортецю».

А щоб закріпитися на своїх позиціях, перекладає з російської українською оповідання «Знаменитість» Едгара По. Допомогав йому в цьому «Російсько-український словник» Сергія Іваницького й Федора

Зліва направо: у нижньому ряду – Євген Маланюк, Юрій Шевельов; у верхньому ряду – Улас Самчук, Григорій Костюк. Світлина зроблена під час відвідин Корнтало Є. Маланюком і Ю. Шевельовим у січні 1947 року. Архів-музей УВАН ім. Дмитра Антоновича.

Шумлянського. На відміну від інших його захоплень, що зазвичай легко з'являлися й зникали, «українськість» лишилася на все життя.

Другим актом висвячення в українство Шевельов вважає поїздки до Києва перед вступом до університету, коли Толя Носів узяв сімнадцятирічного Юрія Шевельова на бенкет до Академії наук. Там Шевельов уперше побачив Михайла Грушевського та Сергія Єфремова. Далі був вступ до університету, де «українська стихія стала життєва».

«...Я читав лист Чорновола до Горбачова, і був захоплений. А ще більше листом Сверстюка – Чорновола – Світличного до голови Пенклубу про конфісковані вірші Стуса. Писав це, мабуть, Сверстюк. Його стиль ні з ким не сплутаєш, і блискучість, і нештампованість стилю змагається зі сміливістю змісту. Які люди! Справді, шапки геть» (Лист до Григорія Костюка, Нью-Йорк, 30 грудня 1987).

Безконечність

«Стабільність світу, а отже, відсутність смерті мені допомагали в трудні часи, коли світ кришився й розпадався навкруги в роки війни й пово-

єння. [...] Тут варт тільки сказати, що хоча розумово я знав, що кожного разу втікачі можуть потрапити до радянських рук, що ніхто не забезпечений від бомб, але я не переживав цього надто глибоко, бо ж я був центром світу, світ був незмінний і я був незмінний, і мені нічого не могло статися такого, що могло б припинити моє буття. Я міг утратити все матеріальне, що посідав, міг бути поранений і ушкоджений, міг потрапити в найгірші обставини, але я був безконечний» («Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 1. В Україні»).

Це одна з настанов, яка спрацювала для Юрія Шевельова під час обох світових воєн, – для нього не існувало часу, а отже, смерті, натомість існувала незмінність буття й вічність. Перебування в позачасовості – це таке сприйняття світу й себе, яке «характеризує дитину». Людина відкриває для себе час у різному віці, і коли вона відкриває час, раптом усвідомлює, що вона смертна і все живе та неживе також має свій кінець. Для Шевельова відкриття часу трапилося значно пізніше – у віці сорока чи п'ятдесяти років.

«У найнещасливіших обставинах людина вміє бути щасливою» («Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 1. В Україні»).

У 1930-х роках, крім тривоги, аби не потрапити під арешт, доводилося бігати за харчами, вистювати «страшні довжелезні черги по газ» (чи приїде?), які починали формуватися о 3 годині ранку. Тоді запровадили правило триматися «обомі руками попереднього незнайомого», аби сторонні не пролазили в чергу. На заняттях в університеті від холоду клянули руки, неприкриті шаром верхнього одягу, – Юрій Шевельов кутався в шубу.

«...Я вперто й засліплено ототожнював зло в світі з радянською системою. Поза нею людина була добра, повинна була бути добра, не могла не бути добра. На п'ятому десятку років життя я відкрив – патологічно запізно, що людина зла не тільки в СРСР чи в Кремлі, тільки форми зла відмінні. Не дуже оригінальні відкриття. Але від того не менш болючі» («Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 2. В Європі; Зустрічі з Романом Якобсоном»).

Правдивість

«...Мій вплив на молоде покоління славістів зведений до мінімуму» («Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 2. В Європі; Зустрічі з Романом Якобсоном»).

Зі спогадів Оксани Забужко. Виступ Юрія Шевельова влітку 1990 року:

«Пам'ятаю, яка вибухла овація, коли на трибуні з'явився Шевельов (його «Друга черга», видана в Нью-Йорку, в мене на той час уже була настільною книжкою) – і спокійним, глухуватим голосом, без тієї пози чи хизування промовив свою першу на батьківщині, по 47 роках «вимкненого мікрофона», публічну фразу:

– Дорогі друзі, шановні вороги!..

І одною тою фразою (що негайно перетворилася на міську легенду) – скасував нам СРСР.

Я не перебільшую: нині справді важко доцінити, до якої міри то для нас був культурний шок, привіт від інопланетної цивілізації. В СРСР-60, подібно як у сучасній РФ, ворог за визначенням не міг бути «шановним» – він міг бути єдино лиш об'єктом ненависти й презирства, призначеним на «ліквідацію», байдуже якими засобами, принаймні доки не покається (не «визнає своїх помилок»).

Саме так поведилася радянська розвідка з Юрієм Шевельовим у США – намагаючись спеціальною дифамційною кампанією знищити бодай його політичну репутацію, якщо вже не можна було наукової, і так само на дванадцятий рік по його смерті, у вересні 2013-го, в його рідному Харкові проросійські терористи серед білого дня збивали кувалдами тільки-но встановлену на будинку, де він виріс, меморіальну йому дошку – трошачи її на друзки, щоб не далось відновити. (По суті, це вже був початок російсько-української війни – за кремлівським планом «бліцкригу-2014» Харків мав був, разом з Донецьком і Луганськом, «увійти в Росію», тож його заздальгидь «зачищали» від надто явних ознак української культурної присутності, як то потім, увійшовши в Донбас, робили російські війська навіть із надгробками на могилах українських діячів.)

Але й безвідносно до конкретних воєнних планів – «держжава ЧК», хай їй на ім'я СРСР чи РФ, не могла не

вважати професора Шевельова своїм персональним ворогом: мало того, що він в остаточному підсумку так і не визнав її «права сильного» диктувати науковцям, що вважати за істину, – він ще й зумів прожити довге й плідне життя так і не розкаюючим у своїй незгинності, а це вже з погляду терористичної держави є удар по самих її підвалинах: усе одно як коли б Орвеллів Вінстон Сміт під час допиту встав, сказав катові, що йому пора за письмовий стіл, попрощався й вийшов у відчинені двері»

Зліва направо: Григорій Костюк, Улас Самчук, Юрій Шевельов. Світлина часів МУРу. Архів-музей УВАН ім. Дмитра Антоновича

«Отже, бачите, Ви викликали колосальний апетит. Як його заспокоїти? Навчіть, просвітять. [...] Ваш ЮШ (= Шерлок)»

(«Листування Юрія Шевельова і Григорія Костюка (1950 – 1988)»).

Цим грайливим листом Юрій Шевельов завершує під до літературознавця, літературного критика та свого доброго приятеля Григорія Костюка (від 29 грудня 1985 року), в якому висловлює величезне зацікавлення спогадами-нарисами Івана Костюка про Віктора Петрова, коли той працював у підрозділі «Відділу пропаганди німецької армії в Україні» як редактор українськомовного журналу. Григорій Костюк знаходить необхідний документ серед своїх архівних паперів, про що повідомляє листом 3 січня 1986 року.

Оксана ЛЕБЕДІВНА
Опубліковано у виданні
«ТИДЖЕНЬ»

Сайт «Аргумент», 18.12.2023

Загинув у бою біля Андріївської церкви в Києві

Київські бої українських військ із більшовиками в січні 1918 року досі належним чином не вивчені. Досі немає ані нормальних карт, ані меморіальних дошок на місцях боїв. Та й інформації на них – хто, коли та де загинув.

З-поміж інших в тих боях брали участь галичани із Галицько-буковинського куреня Січових Стрільців. Який налічував близько 300 добровольців. Вони до останнього вагались чи втручатись в «міжпартійну» боротьбу братів-наддніпрянців. Але все ж ухвалили рішення – підтримати Центральну раду. І вступили в бій. Із свого осередку на Львівській площі (із стін сучасної Академії мистецтв) пішли захищати українську столицю від повсталих більшовиків.

Учасник тих подій січовий стрілець Василь Кучабський згодом писав: «Хто поляг в Києві зі Січових Стрільців? Невідомо. Лише кілька назвиськ осталося в пам'яті. Василь Семець, колишній УСС, студент львівського університету, дуже здібна й загалом люблена молода людина; молодий студент, колишній УСС Роздольський, із батьків, що втратили всіх своїх трьох синів у війні за українську державність у 1918 і 1919 рр».

Далі Кучабський називає ще кілька прізвищ. Іван Грицюк, Гриць Матійчин із Стрийщини. Стецула, що поляг на горі Св. Володимира, тобто Володимирівській гірці, кинувшись «сам один із багнетом на п'ятьох большевиків». Маленчук, «незнаного імені й роду». І все... Жодних інших імен згиблих січовиків-галичан.

Пластун і січовий стрілець Василь Семець – один із творців Студентського куреня, учасник бою під Крутами

рез штурм міста бандами Муравйова. «Список поляглих Січових Стрільців пропав кілька днів пізніше під час відступу з Києва».

Перший згаданий у переліку загиблих Василь Семець був вихованцем Пласту і одним із організаторів студентського куреня Січових Стрільців в Києві. Його поховали опісля урочища на Аскольдовій могилі, разом із друзями, що загинули під Крутами. Його біографія і фото збереглися.

Сьогодні мені вдалось з'ясувати ким був січовий стрілець Роздольський, а також де він загинув. Його побратим Степан Бриль у досі неопублікованих спогадах згадував: «коли в січні 1918 року большевики зайняли Київ, ми оба з

«Скрізь по вулицях ваялись стрілецькі трупи, яких не мали коли підбирати стрільці, що падали від утоми з ніг у бою» – продовжував далі Кучабський. Після боїв командування куреня Стрільців зібрави трупи своїх побратимів. Але не встигли їх поховати, через штурм міста бандами Муравйова.

У своїх спогадах Бриль також зазначив, що загиблий побратим був підхорунжим УСС Олександром Роздольським, студентом філософії. У серпні 1916 року вони разом – в бою на горі Лисоня (тепер Тернопільської області) – потрапили до московського полону. Їх, більше 40 полонених, відправили до Арзамасу, що за Нижнім Новгородом. У грудні 1917 року Роздольський та Бриль втекли з полону. Приїхали до Києва та пішли на службу у Секретаріаті Внутрішніх Справ УНР...

Збереглась облікова картка підхорунжого УСС Олександра Роздольського. Згідно з нею Олександр, що загинув біля Андріївської церкви, народився в січні 1893 року у селі Домажир Городоцького повіту. Тепер це фактично частина Львова. Село розташоване одразу за мікрорайоном Рясне-2 і в межах давно планованої окружної дороги.

Роздольський закінчив Львівську гімназію і 5 курсів (семестрів) філософського факультету Львівського університету. У серпні 1914 року був в числі перших, хто вступив до добровольчої формації УСС. До сотні співзасновника Пласту Івана Чмоли, яка розгорталась в Гаях біля Львова. У сотні було багато багатозаситів і студентів львівського Пласту, які майже повним складом пішли тоді добровольцями.

О. Роздольським вступили до Стрільцької Січі. В часі боїв з більшовиками загинув Роздольський на Андріївській переулку недалеко храму Св. Андрія в Києві».

Стрільцьку присягу на вірність Україні Роздольський склав 3 вересня 1914 року. А рівно через два тижні вступив у бій із московськими окупантами у складі сотні Осипа Семеновка – одного з організаторів довоєнного Пласту. Воював в складі 2-ї сотні 1-го куреня УСС. Проявив себе в боях, отримав медаль за хоробрість. У червні 1915 року став виступом (аналог теперішнього старшого солдата). У жовтні того ж року – десятником, у грудні – старшим десятником. Тобто отримав базові сержантські ступені, які були в УСС. У вище згаданому бою на Лисоні отримав поранення через що потрапив до полону.

Скільки ще таких «невідомих» добровольців української визвольної війни нам доведеться «відкривати»? Одне знаю, напевне, це потрібно зробити в пам'ять про кожного з них. Олександр Роздольський заслужив, щоб Київська міська рада – в незалежній українській державі – не лише приборала пам'ятник більшовику Щорсу, а встановила біля Андріївської церкви меморіальну таблицю в пам'ять про загиблого від більшовицької кулі Січового Стрільця – добровольця.

Юрій ЮЗИЧ,
історик, Голова Крайової пластової ради
«Пласту – НСОУ», випускник історичного факультету ЛНУ ім. І. Франка
«Українська правда» – «Історична правда»,
22.12.2023
Pravda.com.ua

В український прокат виходить фільм про сина Івана Франка

Це біографічна драма «Інший Франко», режисера Ігоря Висневського. Фільм розповідає про сина Івана Франка – Петра.

Петро Франко заснував скаутську організацію «Пласт», започаткував авіацію в Галицькій Армії. Також був письменником, перекладачем, науковцем, який мав 36 наукових патентів на винаходи, депутатом Верховної Ради УРСР. Він був репресований радянською владою, вивезений у Сибір, але по дорозі загинув при невідомих обставинах.

Стрічка описує історію дружби, суперництва і кохання Петра Франка. Разом зі своїм другом Андрієм Грищуком вони пройшли крізь буремні роки й події, стояли біля джерел скаутської організації «Пласт», боролися за кохання однієї жінки, були військовими льотчиками, рятувалися з літака у полум'ї, вибиралися із полону, не дали загинути від голоду дітям в радянському Харкові. У фільмі розкриваються ролі головних героїв під час Другої світової війни.

Виробництво здійснила Ganza Film за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України. Знімання проходили у 2019 році в Києві, Львові, зокрема в меморіальному музеї «Дім Франка». Автори фільму проводили консультації з вунками Петра Франка та працівниками музею.

Виставка до 150-ліття Наукового товариства ім. Шевченка

Команда Національного музею імені Андрея Шептицького у Львові спільно з Інститутом колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ запрошують відвідати виставку «Нація. Мистецтво. Наука».

1940 року радянська влада ліквідувала Наукове товариство ім. Шевченка, а музейну збірку розформувала, передавши до Національного музею у Львові, Музею етнографії та художнього промислу та ін.

Тож на ювілейній виставці представлені експонати, які зібрані ентузіастами НТШ і зберегли львівські музейники. Крім того, продемонстровано вибрані твори з приватних колекцій та збірку мистецьких видань Інституту колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ.

Виставка розгорнута у головній будівлі НМЛ (м. Львів, пр. Свободи, 20) та триватиме до 18 лютого 2024 року.

Олександр Зінченко представив книгу «Як українці зруйнували імперію зла»

25 грудня, у день, коли 1991 року СРСР формально припинив своє існування, співзасновники сайту «Історична правда» презентували книжку про головну подію історії України. Автор книги – історик, публіцист, сценарист Олександр Зінченко.

Що відбувалося за лаштунками Серпневого путчу, який зробив розпад СРСР швидким і незворотним? Як сталося, що із чотирьох сценаріїв розвитку подій, описаних у прогнозі ЦРУ, українці обрали найрадикальніший – «Розпад»?

У книзі автор поденно відтворює події 1991 року. Наводить ще донедавна секретні архівні документи ЦРУ і КДБ. Уперше з'являється спогади учасників і свідків здобуття Україною незалежності: політиків, істориків, письменників. І відповідає на запитання, хто насправді зруйнував імперію зла.

«Цього дня 32 роки тому вмер СРСР. Сьогодні була презентація книги, яка має бути прочитана кожним, хто хоче знати, як і чому добігла кінця історія союзу держави і яку роль у тому зіграли ми», написав на своїй сторінці у фейсбук засновник і редактор «ІП» Вахтанг Кіпані.

Книгу можна замовити на сайті видавництва Vivat.

У Туреччині відкрили парк імені Агатангела Кримського

У місті Ізмір відкрили український парк імені Агатангела Кримського та пам'ятну дошку його імені. Окрім того, міські голови підписали угоду про встановлення побратимських відносин між українськими Чернівцями та турецьким Ізміром. Угоду підписали мери Роман Клічук та Тундж Соєр.

«Сьогодні справді історичний день: підписано угоду між нашими містами і відкрито український парк. Дуже вірою, що найближчим часом ми відкриємо в Ізмірі почесне консульство України й український культурний центр», наголосив посол України в Туреччині Василь Боднар під час церемонії відкриття.

Це перша угода, підписана між українським і турецьким містами за час повномасштабної агресії Росії проти України.

Агатангел Кримський – видатний український сходознавець, перекладач, який знав понад 60 мов, історик, один із засновників Української академії наук у 1918 році. Перекладав турецькою мовою твори Тараса Шевченка.

Дід Віктора Ющенка був активістом УАПЦ на Сумщині

Дослідник виявив документи, що підтверджують, що дід Віктора Ющенка – Андрій Іванович Ющенко у 1927 році був активістом Української автокефальної православної церкви в селі Хоружівка на Сумщині.

На сайті архіву Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України в одній зі справ зі статутами церковних громад було віднайдено статут громади Михайлівської парахії УАПЦ села Хоружівки, у списку активістів якої зазначено діда Віктора Ющенка, 32-річного Андрія Івановича Ющенка.

«Отак заходиш на сайт архіву ЦДАВО, рандомно обираєш оцифровану справу, щоб подивитись, що там є цікавого (фонд 5, опис 3, справа 403): Статути релігійних громад та списки їх членів. Знаходиш там безліч статутів релігійних громад різноманітних релігійних течій з різних теренів України і серед них знаходиш Статут релігійної громади села Хоружівка (1927 рік), Батьківщини президента України Віктора Андрійовича Ющенка. І серед членів громади знаходиш і власне представників родини Ющенко», написав дослідник Олексій Лисенко.

Друкований бланк церковного статуту, який окремо готувався Українською Автокефальною Православною Церквою для своїх парафій, було заповнено 1927 року громадою церкви св. Архистратига Михаїла села Хоружівки Недригайлівського району Роменської округи Полтавської губернії, тепер це Сумська область.

У документах окремо виписаний парох отець Сергій Мосовенко, а також дуже ретельно укладений список 50 членів, в якому під № 20 значиться Андрій Ющенко – дід Президента України Віктора Ющенка. Під № 41 записаний Ющенко Архип Ісакович (49 років), під № 43 Ющенко Василь Павлович (60 років), очевидно це також представники родини Ющенко.

Календар Всесвітньої історії

5 січня

1769 – Джеймс Уатт одержав патент на парову машину.

1918 – УНР випустила в обіг перші українські банкноти – карбованці, на них були зображені тризуб із хрестом.

Народився: 1921 – Фрідріх Дюрренматт, швейцарський романист і драматург.

Померла: 1992 – Дарія Ребет, українська політична і громадська діячка, голова Проводу ОУНЗ, журналістка, правнича, діячка жіночого руху в українській діаспорі.

6 січня

1838 – у місті Морріустан (штат Нью-Джерсі, США) Альфред Вейл і Семюель Морзе провели першу публічну демонстрацію електричного телеграфа.

2019 – Православна церква України отримала Томос про автокефалію.

Народилися: 1596 – Богдан Хмельницький, гетьман України; 1833 – Степан Руданський, поет, перекладач, лікар; 1898 – Володимир Сосюра, поет; 1938 – Василь Стус, поет, перекладач, політв'язень, помер в ув'язненні у 1985 році; 1938 – Адріано Челентано, італійський кіноактор і співак; 1939 – Валерій Лобановський, футбольний тренер.

Померли: 1920 – Левко Симиренко, селекціонер; 1945 – Володимир Вернадський, вчений.

7 січня

1914 – перший пароплав пройшов через Панамський канал.

1927 – зроблено перший трансатлантичний телефонний дзвінок – з Нью-Йорка до Лондона.

Народився: 1853 – Микола Аркас, письменник, композитор, історик.

Померла: 2011 – Михайлина Коцюбинська, літературознавиця, активна учасниця руху шістдесятників.

8 січня

1656 – у місті Гарлем, Нідерланди, вийшов перший номер газети Weeskellijcke Courante van Eucora, найстарішого з періодичних видань, що нині існують (зараз виходить від назвою «Гарлемський вісник»).

Народилися: 1879 – у місті Ічня на Чернігівщині Степан Васильченко (Панасенко), письменник; 1888 – Гнат Юра, театральний режисер, актор; 1935 – Василь Симоненко, поет, дисидент.

Померли: 1642 – Галілео Галілей, засновник класичної механіки, фізик, астроном, математик, поет; 1965 – Володимир Сосюра, поет.

9 січня

Народилися: 1890 – Карел Чапек, чеський письменник; 1907 – Микола Ливицький, громадсько-політичний діяч, журналіст, президент УНР в екзилі у 1967 – 1989 рр.; 1924 – Сергій Параджанов, український кінорежисер, сценарист, художник вірменсько-грузинського походження.

10 січня

1569 – у Любліні почався сейм, присвячений запланованій Унії, об'єднанню Королівства Польського і Великого князівства Литовського. Планувалося також приєднання в якості третього

державного суб'єкта Князівства Руського – спадкоємця Київської Русі, поділеного на той час між Польщею і Литвою. Але ця ідея так і не була втілена.

1863 – у Лондоні запущена перша у світі лінія метро (3,6 км), потяги були на паровій тязі.

1920 – набрав чинності Версальський договір, про облаштування Європи після Першої світової війни. Також Угода про утворення Ліги Націй.

1946 – в Лондоні відкрито перше засідання Організації Об'єднаних Націй (ООН).

1992 – в Україні введено в обіг карбованець як купон Національного банку України.

Народився: 1934 – Леонід Кравчук, перший президент незалежної України.

11 січня

1785 – Нью-Йорк став столицею США (до 1790 р.).

1919 – у Радянській Росії введена продрозверстка, примусове вилучення у селян залишків хліба, торгівля ним була заборонена.

Народилися: 1893 – Михайль (Михайло) Семенко, поет із митців «Розстріляного Відродження»; 1913 – Василь Кук, останній командувач Української Повстанської Армії (1950 – 1954 р.р.)

Померли: 1647 – Петро Могила, політичний, церковний і освітній діяч, митрополит Київський, галицький і всієї Русі; 1888 – Осип Юрій Федькович, письменник; 1916 – Лесь Мартович, письменник, доктор права.

12 січня

1972 – КДБ СРСР провів арешти представників українського національного руху. Заарештовані В. Чорновіл, В. Стус, І. Світличний, Є. Сверстюк, Л. Плющ, В. Романюк. І.Дзюба та інші.

Народилися: 1873 – Василь Кричевський, художник, архітектор і графік; 1876 – Джек Лондон, американський письменник; 1878 – Гнат Хоткевич, письменник, бандаїст, композитор; 1907 – Сергій Корольов, вчений, конструктор ракетно-космічних систем; 1909 – Марія Приймаченко, народна художниця.

Померла: 1976 – Агата Крісті, англійська письменниця детективного жанру.

13 січня

1910 – з Нью-Йорка почалася перша публічна радіотрансляція, звучали голоси Енріко Карузо та інших зірок Метрополітен-опери.

1991 – блокуючи вихід Литви зі складу СРСР, у Вільнюсі Москва кинула підрозділ силовиків на штурм міського телецентру і телевежі, що призвело до загибелі 15 литовських патріотів.

Народився: 1877 – Лев Мацієвич, український інженер, автор проєктів підводних човнів, авіаносців.

Помер: 2013 – Михайло Горинь, дисидент і політв'язень.

14 січня

Народилися: 1882 – Іван Огієнко (митрополит Іларіон), мовознавець, історик церкви; 1898 – Юрій Городянин-Лісовський (Горліс-Горський), військовий і громадський діяч, письменник, старшина Армії УНР; 1937 – Євген Гуцало, письменник.

15 січня

1992 – затверджено музичну редакцію Гімну України, автором якої є Михайло Вербицький.

Народилися: 1622 – Мольєр, французький драматург; 1871 – Агатангел Кримський, український історик, учений, письменник кримськотатарського походження.

16 січня

1918 – Мала Рада УНР ухвалила закон про армію Української Народної Республіки.

1919 – Директорія УНР у відповідь на агресію більшовицької Росії оголосила їй війну.

17 січня

1921 – у Відні представниками української еміграції створено Український вільний університет, незабаром переведений до Праги.

1945 – Варшава звільнена від німецької окупації.

Народився: 1706 – Бенджамін Франклін, учений, журналіст, винахідник, один із лідерів війни за незалежність США, один з авторів американської Конституції (1787 р.).

Померли: 1954 – Андрій Ливицький, український громадсько-політичний діяч, 3-й голова Директорії УНР, 1-й президент УНР в екзилі (1926 – 1954); 2008 – Боббі Фішер, американський шахіст, одинадцятий чемпіон світу.

18 січня

1654 – у Переяславі генеральна військова рада, яку скликав гетьман Богдан Хмельницький, вирішила віддати Гетьманщину під протекторат Московського царства зі збереженням прав і вольностей війська Запорозького.

1918 – у Таврійському палаці в Петрограді відкрилися Установчі збори (парламент Росії), збори до яких пройшли в листопаді 1917 р. Тоді 62% голосів отримали есери та меншовики, 25% – більшовики, 13% – кадети й інші буржуазні партії. Але реальна влада після Жовтневого перевороту вже належала більшовикам, і вони покинули засідання. Наступного дня Установчі збори постановою про більшовицького Всеросійського центрального виконавчого комітету були розпущені. Так більшовики силоміць розпустили законний парламент республіки.

1919 – у Версалі почалася Паризька мирна конференція країн-переможниць у Першій світовій війні.

Народилися: 1689 – Шарль Монтеск'є, французький філософ, письменник; 1834 – Володимир Антонович, український історик, археолог, етнограф; 1869 – Іван Труш, український художник;

1882 – Алан Мілн, англійський письменник, автор повісті про Вінні-Пуха.

19 січня

1956 – створено Союз українців у Великій Британії.

Народилися: 1809 – Едгар Аллан По, американський письменник, засновник детективного жанру; 1912 – Ярослав Стецько, український політичний та військовий діяч, в'язень німецьких концтаборів, керівник Антибільшовицького блоку народів, голова Проводу ОУН (б).

Помер: 1939 – Михайло Драй-Хмара, поет, літературознавець, жертва комуністичного терору.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Що дарували в сім'ї Коцюбинських на Новий рік та Різдво

Чи знаєте ви, що 26 грудня – День подарунків? Це свято з'явилося у Великій Британії та швидко розлетілося іншими країнами світу.

Традиція дарувати подарунки в час зимових свят була і в родині Коцюбинських. Коли Віра Устимівна була ще нареченою Михайла Коцюбинського, до Нового року та Різдва Христового вона дарувала йому паперові іграшки: будиночок, ялинку, велосипед, а ще – сорочку з красивими «застіжками», солодкі цукерки. Пізніше Михайло Михайлович писав Вірі Устимівні: «Спасибі тобі, Вірусенько, за дарунки на ялинку; не дурно ж снилася мені ялинка: дідусь-Чернігів привіз мені на білому коні і ялинку, і велосипеда, і машину – і то достоту такі, як я уявляв собі та хвалився матері – вирізані з паперу. Цілюю ще раз і за сорочки, і за застіжки – що дуже сподобались нашим. Цукерки ми поїли з великим смаком. Хатинка та кицька стоять у мене на столі».

В час новорічно-різдвяних свят Михайло Коцюбинський дарував своїй сім'ї подарунки. Так, 1911 року, коли в цей час він перебував на острові Капрі в Італії, надсилав додому до Чернігова дві поштові посилки з капрійськими мандаринами, сухим виноградом і з лялькою у традиційній італійській сукні із залізними прутиками замість ніжок, на які нанизувалися фіги.

Натомість Віра Устимівна відправила на Капрі чоловікові невелику чернігівську ялинку. Отримавши цей подарунок, Михайло Михайлович відразу поспішив подякувати за нього дружині і написав їй листа: «Спасибі тобі, дорога Вірунечко, за добрі бажання на Новий рік. Дякую мамі, Ліді і діточкам. Мені так приємно було дістати Ваш лист якраз під Новий рік, та ще з ялинкою. Я повішав ялинку в столовій на лампі і запросив на свято всіх. Так і у нас була ялинка, правда, маленька, з одним золотим волоском, але чернігівська ялинка».

Авторські екскурсії «Різдво і Новий рік у родині Коцюбинських»

У музеї-заповіднику 23 грудня відбулися перші цього сезону авторські екскурсії «Різдво і Новий рік у родині Коцюбинських». Учасники екскурсії поринули у новорічну атмосферу садиби Коцюбинських. Проходячи від кімнати до кімнати меморіального будинку, гості здійснили уявну мандрівку «від Різдва до Різдва» у житті Михайла Коцюбинського та його родини, дізналися про традиції святкування і віншування, що існували за часів письменника.

Створити цю подорож допомогли листи самого Коцюбинського і дбайливі руки музейних майстринь, котрі наповнили кожен кімнату садиби новорічним на-

строєм. На початку екскурсійної розповіді зустрічає гостей та задає святковий настрій традиційний український дідух, створений з любов'ю і неймовірною майстерністю та подарований музею пані Оленою Кирієнко. Ми щиро вдячні май-

стрині за такий особливий подарунок для нашого музею, який усі свята радуватиме око гостей садиби.

Протягом години відвідувачі побували на далекому Капрі і в передноворічному музею пані Оленою Кирієнко. Ми щиро вдячні май-

стрині у Вінниці і поринули у зимову казку дерев'яного Києва і новорічного Чернігова.

На останок відвідувачі отримали фірмові подаруночки та зробили пам'ятні світлинки на веранді меморіального будинку, де цього дня відкрилася атмосферна новорічна фотозона.

Замовити авторську екскурсію «Різдво і Новий рік у родині Коцюбинських» можна буде протягом січня за попереднім записом для груп до 15 осіб. Вартість екскурсії – 100 грн з особи. Тривалість – 1 година. Довідки та замовлення екскурсій за телефонами: (097) 465 70 91, (063) 065 61 49.

Благодійна концертна програма

Різдво – свято, яке завжди дарує надію, варто лише хоч трошки вірити у диво. І напередодні свята, кожен, хто завітав до музею М. Коцюбинського, зміг відчути неповторну різдвяну магію завдяки давно знайомим, але завжди яскравим і неповторним улюбленим різдвяно-новорічним мелодіям.

Різдвяний джаз в музейній залі звучав у виконанні: Анжеліки Гальчук (вокал), Alex Trumpet (труба, флюгельгорн), Севастяна Абовяна (труба), Юрія Тарасова (саксофон), Михайла Брезгуна (тромбон), Андрія Галамаги (гітара), Сергія

Гриценка (контрабас), Івана Савченка (клавіші), Богдана Ярошенка (ударні).

Свої неповторні враження від кон-

цертної програми глядачі могли «конвертувати» у прости, але таке важливе диво – диво моральної і фінансової підтримки для тих, хто нині тримає наше небо і завдяки кому Україна має змогу відзначити Різдвяні свята. Адже усі пожертви, зібрані під час заходу Громадською організацією «Всеукраїнська громадська організація «Лицарський хрест» відправлено на потреби ЗСУ, а саме 119-ї бригади ТРО, що дислокується поблизу північного кордону Чернігівської області.

Чекасмо на нових заходах у музеї, що відбудуться у новому 2024 році.

Марко Вовчок:

Марія Вілінська, тендітна красуня з вольовим характером

Спокійна, врівноважена, тендітна, з глибоким поглядом... Так можна охарактеризувати письменницю Марко Вовчок, якщо подивитися на її портрет у молоді роки. У світ української літератури та культури вона увійшла як фатальна жінка. Письменниця, яка стала відомою в літературі під чоловічим псевдонімом, була справжньою майстринею психологічного оповідання. Також вона вміло займалася перекладами. Навколо постаті жінки-літераторки, що підписувала свої твори чоловічим ім'ям, було повно правдивих і неправдивих історій, в яких важко, а то і зовсім неможливо, розібратися навіть у наші часи.

Марко Вовчок писала прозу, перекладала популярні романи Жюльє Верна, подорожувала без супроводу різними країнами і мала широке чоловіче коло спілкування. Тому, звісно, її постать нікого не залишала байдужим. Приміром, Тарас Шевченко присвячував їй поезію; її творами, та і самою письменницею, захоплювався Пантелеймон Куліш; Опанас Маркович прищепив їй любов до українського фольклору, став її чоловіком, а дехто вважає, що він допомагав їй і у написанні творів.

Марія Вілінська (Марко Вовчок) народилася у грудні 1833 року на хуторі Єкатерининське Орловської губернії у небагатій дворянській родині. Батько дівчинки був відставним полковником. Він відійшов у засвіти, коли

Марійці було лишень 7 років. Матір дівчинки Параска Петрівна вийшла заміж удруге. Вітчим виявився людиною запальною – любив карти та спиртне, тому миру і злагоди в родині не було.

1845 року дівчинка почала навчатися в Харківському пансіоні шляхетних дівчат. Через два роки навчання Марія полишила заклад. Матір відправила її до тітки Катерини Мордовіної в місті Орел. Її родина була заможною, але дівчинці там жилося несолодко.

Приблизно в той час в Орел

бу, допоміг їй зануритися у глибини української культури.

Незважаючи на заперечення матері, Марія Вілінська та Опанас Маркович побралися 1851 року. Після цього молода пара поїхала в Україну. Вони проїжджали Прилуки, Остер, Борзну, на деякий час зупинилися у Чернігові.

Опанас Маркович влаштувався на роботу в редакцію газети «Черниговские губернские ведомости», а Марія потрапила в коло українських етнографів, фольклористів. Серед них були Л. Глібов,

творчості. Вона мала чудову музичну пам'ять, тому дуже легко переймала нові мелодії. Загалом Марковичі зібрали кілька сотень українських народних пісень.

1853 року в родині Марії та Опанаса Марковичів народився син Богдан. У цей час їхня родина жила небагато. Глава сім'ї влаштувався на роботу вчителем до Немирівської гімназії, і родина переїхала на Поділля. Перебуваючи в оточенні людей, що дуже шанували творчість Тараса Шевченка, опрацьовуючи зібраний народний матеріал, Марія написала низку літературних творів: «Інститутка», «Свекруха», «Сестра», «Сон», «Чума» та багато інших. А 1857 року світ побачила збірка «Народні оповідання» Марка Вовчка. Надруковано видання було за сприяння Пантелеймона Куліша.

Багато літературних критиків не можуть знайти відповідь на питання: хто саме є автором цих оповідань? Чи допомагав Опанас Маркович Марії Вілінській писати їх, чи, можливо, він і сам є їхнім автором? Як би там не було, але збірка «Народні оповідання» відразу отримала схвальні відгуки читачів. Вона викликала захоплення навіть у Тараса Шевченка. Разом із цим немає остаточної відповіді і на питання: чому письменниця обрала собі саме такий псевдонім – Марко Вовчок? За однією гіпотезою, воно пов'язане з прізвиськом її чоловіка, а за іншою – таке письменницьке ім'я дав Марії Ві-

лінській Пантелеймон Куліш.

Оскільки Марко Вовчок знала багато іноземних мов, вона активно займалася і перекладацькою діяльністю. Так, письменниця переклала 14 романів Жюльє Верна, а ще – твори Гектора Мало, Жана Массе, Люсьєна Біара, Каміля Фламмаріона та багатьох інших.

Марко Вовчок багато де подорожувала та була знайома з відомими письменниками і редакторами друкованих видань. Приміром, тривалий час вона співпрацювала з П'єром Жюлем Етцелем, що видавав «Журнал виховання та розваги», тому неодноразово їздила до Парижу. Етцель же переклав її «Марусю» французькою. Загалом Марко Вовчок побувала у Франції, Німеччині, Італії.

Розлучившись із Опанасом Марковичем, Марко Вовчок удруге вийшла заміж за Михайла Любача-Жученка. У 1875 році у пари народився син Борис. Новий чоловік письменниці служив по сільських відомствах, тому родина часто переїздила, жили в різних станицях. 1906 року вони оселилися у селищі неподалік Нальчика на Кавказі.

10 серпня 1907 року письменниця Марія Вілінська, яку всі знали як Марко Вовчок, померла. Поховали її у Нальчику.

Марія КОРОБКО,
вчений секретар
літературно-меморіального
музею-заповідника
М. Коцюбинського

Опанас Маркович і Марія Вілінська

прибув симпатичний молодий чоловік, знавець українського фольклору, закоханий у свою справу етнограф, гарний співак і оповідач Опанас Маркович. Звичайно ж, він привернув увагу молодій дівчині, оскільки й вона була шанувальницею народної пісні. Молодий чоловік підтримав її літературні спро-

О. Лазаревський, С. Нос, М. Білозерський та інші. Марія разом із чоловіком з головою поринули в атмосферу української народної творчості.

Приблизно через рік подружжя опинилося в Києві. В цей час Марія Вілінська активно збирала та записувала перли народної

Батурин — гетьманська столиця

Проект спадкового гетьманства Івана Самойловича

17 червня 1672 року в урочищі Козацька Діброва на річці Красені гетьманом України обрали Івана Самойловича. На жаль, життя та діяльність цього історичного діяча досі залишаються маловідомими. Поширена думка, що гетьман дбав лише про себе та свою родину. Тому можна зустріти його зневажливе прізвисько «Попович» — син священика, котрий нічим не відзначився в історії, прагнув особистого збагачення та в усьому наслідував традиції Московської держави. Небагато відомостей маємо і про його родину та нащадків. У даній статті піде мова про дітей Івана Самойловича та спроби впровадження ним спадкового гетьманства.

Гетьман народився у селі Ходорків (зараз Житомирщина) близько 1620 року. Після навчання у Києво-Могилянському колегіумі, вирушив на службу до Красноколядинської сотні Прилуцького полку. Там його призначили сотенним писарем, там же Іван Самойлович познайомився зі своєю майбутньою дружиною Марією Голуб. Вона походила із знатного козацького роду. Її дід, Оліфер Голуб був запорозьким гетьманом (1622–1623).

Майбутній гетьман одружився із Марією близько 1659 року і цей шлюб вплинув на його подальшу кар'єру. Із стану духовенства Іван Самойлович потрапив у коло впливової козацької еліти. Через дружину він мав родинні зв'язки із родинами Забіл та Гречаних.

За підтримки генерального писаря Степана Гречаного, Самойлович став Красноколядинським сотником. Також відомо, що генеральний обозний Петро Забіла безпосередньо організував Конотопську раду 1672 року, де Івана Самойловича було обрано гетьманом.

Близько 1660 року у Самойловичів народився первісток Семен. Згодом в родині народилися сини Григорій та Яків і дві доньки — Параскева та Анастасія. А вже в Батурині в гетьмана народилася донька Євгенія. Діти отримали гарну домашню освіту, при них перебували кращі викладачі.

У період гетьманування Івана Самойловича продовжилася реалізація ідеї спадкового гетьманства. Ще Богдан Хмельницький вбачав у цьому зміцнення авторитету гетьманської влади. У часи правління Івана Самойловича запровадження династичної лінії мало створити умови для виходу в майбутньому з-під залежності від московського царя. Реалізуючи цю ідею, Іван Самойлович почав готувати до успадкування влади своїх синів.

Спадкоємця булави гетьман спочатку вбачав у старшому сині. Відомо, що Семен Самойло-

Козацький полковник XVII ст.
Реконструкція Сергія Шаменкова, 2013 р.

вич був одружений з Марією Сулимою — донькою переяславського полковника Федора Сулими. У цьому шлюбі народилося двоє доньок. Семен Самойлович виконував повноваження наказного гетьмана (1679–1680), а у 1682 році був призначений стародубським полковником.

Він виконував різні дипломатичні доручення батька, брав участь в офіційних прийомах. З юних років був залучений до військових походів. Семен Самойлович брав участь в об'єднанні гетьманом Лівобережжя та Правобережжя України. Відзначився у військовій кампанії 1676–1681 років, так званій «Чигиринських походах». 1679 року він очолив гетьманське військо у боротьбі з супротивником батька — Юрієм Хмельницьким, який збройно прагнув повернути собі владу. Військо Семена Самойловича тоді відзначилося у битвах під Ржищевим, Каневом, Корсунем.

У 1684 році козаки Стародубського полку на чолі з гетьманом Семеном Самойловичем здійснили успішний військовий похід до Мінського та Мстиславського воеводств. Це був «протест» гетьмана Івана Самойловича на тлі перемов про «Вічний мир», що тоді велися між Річчю Посполитою та Московським царством та мали узаконити новий розподіл України. Але у 1685 році син гетьмана раптово захворів і невдовзі помер. За підтримки українського духовенства, Семена Самойловича було поховано на території Києво-Печерського монастиря.

Після смерті старшого сина важливе місце в політичному житті України почав займати середній син гетьмана Івана Самойловича — Григорій. Саме

він стає головним претендентом на булаву. Григорій Самойлович був чернігівським полковником (1685–1687), виконував повноваження наказного гетьмана у 1687 році. Був одружений з донькою гетьмана Івана Брюховецького — Анастасією. Відомо, що його родина також мала доньку.

Але й Григорію не судилося реалізувати мрію батька. Після укладення «Вічного миру» 1686 року Іван Самойлович почав відкрито засуджувати політику москви щодо України. У травні 1687 року понад 100-тисячне московсько-козацьке військо рушило на Крим. У безводному спекотному степу цей похід був приречений на невдачу. Та відповідальність за прорахунки московського військового командування переклали на гетьмана та його синів. Чернігівського полковника Григорія Самойловича відправили до Севська. Його звинуватили у підбурюванні козацької старшини проти молодих царів — Івана та Петра, нібито він «замисляв їх, великих государів, зрадити». Вироком суду стала його страта у листопаді 1687 року. Успадкувати булаву батька не зміг й син Яків, який з 1685 року мав уряд стародубського полковника. У 1687 році його з батьком відправили у заслання до Сибіру. Відомо, що рід Самойло-вичів продовжився по лінії сина Григорія. Один із його нащадків — правнук Михайло Чайковський відіграв помітну роль у політичному житті України та Польщі у XIX столітті. Називаючи себе українцем, він писав, що без сильної України не буде і сильної Польщі. У 1833 році видав збірку «Козацькі повісті». Потім роман «Гетьман України» про Івана Виговського. З 1842 року, втягуючись у вир європейської політичної боротьби, ініціював повстання у Сербії, організував повстання у Болгарії, брав участь в Кримській війні 1853–1856 років, організував набір козацьких загонів на допомогу турецькому війську. На схилі життя оселився у селі Бірки Остерського повіту Чернігівської губернії, там збудував розкішний будинок, в якому і минули його останні роки життя. Завзятий борець XIX століття, мріяв про соборну Українську державу, як і свого часу гетьман Іван Самойлович.

Отже, Іван Самойлович прагнув запровадити спадкове гетьманство. Це відбувалося під впливом постійної боротьби за збереження цілісності Української держави. Прихильниками міцної гетьманської влади, окрім Івана Са-мойловича, також були його наступники, а ідеї спадкового гетьманства були постійним компонентом політичної свідомості української еліти у XVII — XVIII ст.

Каріна СОЛДАТОВА

Повідомляє
Національний заповідник
«Гетьманська столиця»

Гетьман Дем'ян Ігнатович

17 грудня 1668 року на козацькій раді в Новгороді-Сіверському гетьманом України було обрано Дем'яна Ігнатовича. За свій короткий трирічний період гетьманування Дем'ян Ігнатович не лише влаштував свою резиденцію в Батурині і розпочав його розбудову, а й добився значних дипломатичних поступок з боку москви. Він боровся за соборність України-Гетьманщини і рішуче виступив проти рішень Андрусівського перемир'я між московським царством та Річчю Посполитою про поділ України; створив потужне військо з професійних козацьких найманців — компанійців та сердюків; зміцнив і розширив гетьманську владу в складних умовах громадянського протистояння і наступу москви на українську автономію.

Дем'ян Ігнатович. Наукова реконструкція зовнішності гетьмана, 2017 рік. Зібрання Національного заповідника «Гетьманська столиця».

Хочете дізнатися більше? Замовити екскурсію та отримати необхідну інформацію за телефоном: (067)542-97-05.

Подарунки зі Львова

Напередодні Різдва Христового ми отримали щедрі подарунки від львів'янки Наталії Булі — корсетку, зимову юпку, жіночі чобітки та рушник початку XX століття. Ці речі пані Наталя придбала для нашого закладу у колекціонера. З його слів вони походять з Батурина.

Щиро дякуємо за дарунки! Ці речі доповнять експозиційний простір музейного комплексу «Козацький двір».

Історію — юним

Напередодні Різдва Христового з вихованцями історичного гуртка ім. Івана Мазепи нашого заповідника була проведена зустріч, присвячена традиціям святкування цього свята від козацьких часів до сьогодення. Діти дізналися, коли і як святкували Різдво наші пращурі, що вони дарували один одному, які страви були популярними й обов'язковими на святковому столі та провели паралелі із різдвяними традиціями сьогодення.

Діти взяли активну участь у пізнавальному майстер-класі з виготовлення «Різдвяних янголів», різдвяно-новорічних іграшок, розпису медових пряників та дегустації запашної традиційної української куті із маком та родзинками.

Історія однієї книжки

У XVII — XVIII ст. козацька старшина та гетьмани, на рівні з європейськими правителями, збирали великі приватні бібліотеки релігійної та історичної тематики, які доповнювали родинними архівами та унікальними європейськими виданнями. На жаль, більшість бібліотек козацької старшини було знищено або розпорошено по світу. 300 років тому московити так само знищували нашу культуру і історію, як і сьогодні. У листопаді 1708 р. гетьманську столицю Батурин було вщент спалено, зрівняно з землею московськими військами. Згоріли бібліотеки гетьмана Івана Мазепи та багатьох представників козацької старшини, зокрема і Пилипа Орлика.

Колектив Національного заповідника «Гетьманська столиця» поступово відроджує історичну пам'ять про родину Орликів та формує музейну колекцію. Окрема увага відводиться книжковому зібранню Пилипа Орлика. У статті розглянемо історію однієї книжки із його зібрання.

У працях професорки Варшавського університету Валентини Соболю ми знаходимо інформацію про книжкове зібрання Пилипа Орлика під час його перебування в Салоніках (Греція) та пряму вказівку на одну з книжок, яку придбав гетьман: «у Швеції Орлик купує голланд-

ське видання 1719 р. книжки «Телемак» Фенелона і читає його на шляху до Салонік».

Історики заповідника поставили собі за мету знайти відповідне видання, бо ж доля екземпляру, який був у гетьмана, не відома. Разом з дослідницею, завідувачкою кафедри українських студій Інституту Східних мов та цивілізацій у Парижі Іриною Дмитришиною ми підібрали примірник у Парижі. А у січні 2022 р. для музейної колекції видання придбав український меценат Євген Сур.

Детальніше зупинимось на цій книжці. Повна назва книжки — «Пригоди Телемака сина Улісса».

Автор — відомий французький письменник XVIII ст. Франсуа Фенелон. Він був опікуном онука й спадкоємця французького короля Людовика XIV, герцога Бургунського, для виховання якого і писав спеціальні книжки. Мета створення цього видання — виховати справжнього монарха з молодого герцога та навчити його керувати державою на користь підданих. Цей філософсько-утопічний роман був написаний у 1695–1696 рр. і нелегально надрукований у 1699 р. Він став одним з найпопулярніших у Європі літературних бестселерів XVIII — XIX ст. Його декілька разів перевидували та перекладали різними мовами, а

також створювали численні пародії, імітації та продовження. До речі, «Пригоди Телемака» Франсуа Фенелона мав у своїй приватній бібліотеці і гетьман Кирило Розумовський.

Як з'ясувала дослідниця життя і діяльності гетьманця Григорія Орлика Ірина Дмитришина, Пилип Орлик називав свого сина Григорія Телемаком. Адже головному герою Телемаку в пошуках батька довелося побувати в багатьох країнах і пройти через безліч випробувань. Він згідністю виходив з усіх тяжких і запуганих ситуацій і, навіть відмовившись від царської корони, хотів лише одного — знайти батька. Зустріч батька й сина відбулась наприкінці роману. Григорій Орлик гідно представляв інтереси свого батька на європейській арені, мав дипломатичні місії в різних країнах та завжди шукав зустрічі з батьком. Чим не схожість з героєм Фенелона Телемаком?

Книжка «Пригоди Телемака» має шкіряну палітурку коричневого кольору, фронтиспіс, ілюстрацію, розташовану перед титульним аркушем на лівій сторінці. На ілюстрації зображено головного героя роману Телемака та його товариша та наставника Мантора (або Ментора). На титульній сторінці вказано назву та зазначено автора, надана коротка інформація про нього та місце і час видання: Амстердам,

Книжка Франсуа Фенелона «Пригоди Телемака». 1719 р. З фондової колекції Національного заповідника «Гетьманська столиця»

1719 рік, поліграфія Веттштейна. Об'єм цього франкомовного видання — 525 сторінок. Розміри — 16,5 на 10 см.

Це перше видання, яким колектив заповідника розпочинає формування книжкового зібрання гетьмана Пилипа Орлика у «Гетьманській столиці».

Історики заповідника продовжують досліджувати тематику гетьманської бібліотеки і переконані, що це дасть можливість сформувати музейну колекцію з цієї теми.

Наталія ДРОБЯЗКО

Автори публікацій — наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Василь Варзар

29 (16 ст. ст) грудня 1851 в місті Люблін (Польща) народився Василь Єгорович Варзар (Варзер), російський і український статистик, основоположник промислової статистики в Російській імперії. Автор першого підручника з промислової статистики в Російській імперії.

Народився в сім'ї молдавського дворянина. Вчився в Київському університеті і Петербурзькому технологічному інституті. Написав перший підручник з промислової статистики в Російській імперії. У студентські роки був пов'язаний з революційними народниками. Автор широко відомої брошури «Хитра механіка» (1874), про антинародну суть податкової політики царського уряду.

У 1876 р. разом з О. Русовим і П. Червінським організував статистичне відділення Чернігівської земської управи, де розробив так званий чернігівський

тип земської статистики. Після закриття чернігівського статистичного бюро Варзар був у Чернігові суддею, потім головою повітової земської управи.

У 1894 – 1917 роках працював у Міністерстві фінансів, Міністерстві торгівлі й промисловості. За ініціативою і під керівництвом Варзара були зроблені два перших в Росії статистичних обстеження (фактично – переписи) російської промисловості в 1900 і 1908 роках.

Після Жовтневого більшовицького перевороту працював у ВРНГ (Вища рада народного господарства) і ЦСУ, викладав у вузах. У 1925 – 27 роках вийшло в світ велике теоретичне дослідження «Нариси основ промислової статистики» (у 2-х т.). Ця праця стала першим підручником з промислової статистики. Помер 29 вересня 1940 р. в Ленінграді (Санкт-Петербург).

У 1983 році в Чернігові на

честь вченого-статистика назвали вулицю, об'єднавши колишні вулицю Лугову й 1-й провулок Толстого.

Вулиця Василя Варзара – у Новозаводському районі, на Лісовиці, пролягає від вулиці Толстого до озера Млиновище, переходить у дорогу, яка веде до вулиці святителя Феодосія Углицького. Забудована приватними садибами. Є ряд звичайних історичних будівель, які не є пам'ятниками архітектури чи історії.

Другі Чернігівські краєзнавчі читання

У Навчально-науковому інституті історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Шевченка 15 грудня відбулися Другі Чернігівські краєзнавчі читання. Вони були присвячені 150-річчю від дня народження літератора, бібліографа, адвоката, уродженця Чернігова Михайла Могилянського.

У заході взяли участь історики, музейні та бібліотечні працівники, студенти – представники університету «Чернігівський колегіум», Сумського державного педагогічного університету імені А. Макаренка, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (Київ), Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» (Батурин), обласного історичного музею імені В. Тарновського, обласної універсальної наукової бібліоте-

ки імені Софії та Олександра Русових, Комунального закладу «Чернігівський обласний пошуковий науково-редакційний центр» та ін.

Бібліотечну спільноту регіону представляли заступниця директора ОУНБ Вікторія Примак, завідувачка відділу краєзнавства бібліотеки Ірина Каганова, бібліотекарка цього ж відділу Людмила Студьонова, завідувачка Михайло-

Коцюбинської селищної бібліотеки Інна Шовкун.

Були представлені доповіді «Штрихи до портрета «незвичайної жінки» Марії Могилянської», «Людина ГУЛАГу. Лада Могилянська», «Літописання в районі та у громаді».

Читання розпочалися з вшанування відомої історикни та краєзнавиці Тамари Демченко з нагоди її 75-ліття. Долучилася і обласна бібліотека до вітання почесної читачки й давньої подруги бібліотеки, меценатки та благодійниці, шановної Тамари Павлівни.

Микола Бантиш-Каменський

27 (16-го за старим стилем) грудня 1737 року в Ніжині (полковому військово-адміністративному центрі Гетьманщини, яка тоді перебувала під управлінням ІІ-ї Малоросійської колегії – «Правління Гетьманського уряду») народився Микола Миколайович Бантиш-Каменський, український і російський історик, археограф, бібліограф. Мав українсько-грецьке походження (грецьке коріння по лінії матері). Представник старшинсько-козацького роду гербу «Сулима». Батько Дмитра Бантиш-Каменського, автора 4-томної «Історії Малой Росії».

Микола ріс без батька. Початкову освіту отримав від матері, потім навчався в ніжинській грецькій школі. На запрошення брата матері, єпископа Амвросія Зертис-Каменського, продовжив освіту в Києво-Могилянській академії (1745 – 1754).

Після Закінчення емігрував на Московщину, де навчався в Московській духовній академії (1754 – 1758). З 1758 р. слухав лекції у відкритому Московському університеті, за успіхи отримав звання студента університету. 1760 р. в Петербурзі переклав першу частину «Історії Петра Великого» Вольтера.

Від 31 грудня 1762 року, після закінчення університету, працює в архіві. З 1765 року – помічник керуючого архівом. Внаслідок несприятливих умов роботи до 1780 р. практично втратив слух.

Також Микола Бантиш ледь не загинув під час чумного бунту 1771 р. разом з дядьком Амвросієм Зертис-Каменським – тоді митрополита Амвросія вбив розлючений натовп московитів. На згадку про покійного родича, Бантиш узяв його прізвище і став іменуватися Бантиш-Каменським.

На нього звернув увагу уряд, проте молодий вчений з любові до свого архіву відмовлявся від будь-яких підвищень, які вимагали б зміни роботи. Зокрема, відмовився від місця обер-секретаря у Колегії закордонних справ Російської імперії.

Бантиш-Каменський надавав неоціненну допомогу в підборі джерел відомим історіографікам свого часу. Тільки після двадцяти років роботи в архіві, 7 листопада 1783 р., він був призначений другим керуючим архіву.

Бантиш-Каменський відрізнявся крайнім консерватизмом. Він із занепокоєнням стежив за обстановкою в країні і світі. Навіть московський Англійський клуб здавався йому підозрілим. Для зануреного у фоліанти відлюдника було, як він писав, «дивно, що не хочуть люди спокійно жити і стопам предків своїх слідувати».

Цей світогляд зблизив його з Павлом І, у правління якого кар'єра Бантиша отримала новий імпульс. 24 вересня 1799 р. він став дійсним статським радником; 9 травня 1800 р. призначений керуючим московським архівом Колегії закордонних справ. 2 вересня 1802 р. нагороджений орденом св. Володимира 3-го ступеня. 1808 р. обраний членом Російської академії наук.

З 20 серпня 1812 р., отримавши розпорядження від начальника уряду Москви, перед входом до міста французьких військ, займався упаковкою архіву. Уклав найважливіші справи в 305 скринь і коробів. 23 серпня виїхав слідом за архівними матеріалами у Владимир, потім у Нижній Новгород.

25 січня 1813 р. з архівом повернувся до Москви.

Остання робота – підготовка до друку «Державних грамот і договорів», з яких перша частина видана 1813 р.

Помер 1-го лютого (20 січня за Юліанським стилем) 1814 року. Похований у Донському монастирі біля могили дядька – архієпископа Амвросія і молодшого брата Івана Бантиша.

Хронологія деяких робіт.

1766 – склав за дорученням Міллера для імператриці Катерини ІІ 6 ґрунтовних рукописних трактатів з різних питань історико-дипломатичного характеру.

1780, 1781 і 1784 – склав «Дипломатичний збірник справ між російським і польським дворами, з самого початку по 1700 р.» в 5 томах; цим твором згодом керувався Н. М. Карамзін.

Склав «Дипломатичний збірник справ між Російською та Китайською державами, з 1619 по 1792».

1794 – за дорученням імператриці склав докладні відомості про українських та білоруських греко-католиків, які потрапили під владу Російської імперії.

1797 – закінчив опис справ «Грецьких духовних і світських осіб, Китайського двору, Молдавії та Валахії».

1799 – склав «Реєстр та опис малоросійських і татарських справ».

Склав «Скорочені дипломатичні відомості про взаємини між російськими монархами і європейськими державними посольствами, їх листуваннях і договори, що зберігаються державною Колегією закордонних справ у московському архіві, з 1481 по 1800 р.» в 4-х томах.

Склав «Виписку з конференцій іноземних міністрів, які перебували при російському дворі».

1805 – 1809 – описав справи турецького двору, прикордонних з Польщею, сербських, слов'янських та інших сусідніх з ними народів, а також азійських.

1809 – 1810 – описав справи царювання імператриці Єлисавети Петрівни з 1742 по 1762 рр.

Видав велику кількість навчальних книг, яких потребували духовні семінарії: латинські букварі (надруковані в Москві і в Лейпцигу) і латино-французько-російські прописи. Крім того, видав, зокрема, Латинську граматику, Грецьку граматику Варлаама Лашевського; Єврейську коротку граматику Фроша; Риторичу Бурга; Богослов'я Феодана Прокоповича в 3-х томах; «Богослов'я» Феоділакта Горського, єпископа Переяславського, латинською мовою. Займався перекладами, більшість з яких втрачені в 1812 році разом із колекцією листів.

Ярослав ВОЛЕРТ
Сторінка «Чернігівщина
в житті славетних»

Календар січня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових видає щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2024 рік». Укладачі: Л. Студьонова, І. Каганова. Відповідальний за випуск Ю. Соболев. Друкуємо січневу частину календаря.

1 – у м. Сновськ народився Леонід Намович Большаков (1924 – 2004), письменник, шевченкознавець, професор, заслужений працівник культури України, лауреат премії ім. П. Тичини та Державної премії України ім. Т. Шевченка.

3 – народився Віталій Володимирович Гольцов (1954), художній керівник обласного театру ляльок ім. О. Довженка, заслужений артист України, лауреат премії ім. М. Коцюбинського.

7 – В с. Фаївка Новгород-Сіверського р-ну. Живе у народився Володимир Федорович Карась (1944), заслужений художник України, лауреат літературно-мистецької премії ім. Л. Забашти. Живе у Прилуках.

13 – в Ічні народився Віктор Михайлович Резанов (1829 – 1904), художник-пейзажист, академік Імператорської Академії мистецтв. Навчався в класичній гімназії при Ніжинському юридичному лицей князя Безбородька. Писав пейзажі на замовлення В. Тарновського в Качанівці, І. Скоропадського в Тростанці, Г. Галагана в Сокиринському, де-Бальменів у Линовиці, Дабіж-Горленків на хут. Романівщина. У 1864 р. виїхав за кордон. Помер у м. Вільно у повному забутті.

У м. Глухів Чернігівської губ. народився Євген Дометійович Онацький (1894 – 1979), журналіст і науковець, учасник української революції 1917 – 1921 рр., член Української Центральної Ради. Помер в Аргентині.

В с. Гнідинці Прилуцького р-ну народився Олександр Андрійович Шокало, (1949), літературознавець та есеїст, автор публікацій про письменників, вчених Чернігівщини.

17 – в Ніжині народився Петро Хрис-

тианович Вітгенштейн (1769–1843), воєначальник німецького походження, генерал-фельдмаршал, учасник Наполеонівських воєн.

20 – в Чернігові народився Володимир Якович Руденко (1954), історик, археолог, працював завідувачем відділу наукових досліджень печер та пам'яток археології Національного заповідника «Чернігів стародавній», автор книг і статей краєзнавчої тематики.

24 – 25 – 2014 р. в Чернігові відбулася мирна акція протесту – відгук на Євромайдан у Києві.

24 – у Борзни народилася Ніна Олександрівна Саєнко (1944), художниця декоративного мистецтва, заслужений діяч мистецтв України, дочка народного художника О. Ф. Саєнка.

26 – в с. Дунаєць Глухівського повіту Чернігівської губ. (нині село Глухівського р-ну Сумської обл.) народився Микола Андрійович Маркевич, (1804 – 1860), історик, етнограф, поет, перекладач, музикант і композитор. У дитинстві проживав у Сокиринцях і Васківцях на Срібнянщині, Рудівці на Прилуччині. Навчався в приватній школі П. Білецького-Носенка у с. Лапінці під Прилуками. Від 1830 оселився в родовому маєтку в с. Турівка Прилуцького пов. Полтав. губ. (нині село Броварського р-ну Київ. обл.), який перетворив на один із відомих культурних осередків малоросійського дворянства. У Турівці помер і похований.

Народився Іван Григорович Рашевський (1849 – 1921), художник, скульптор, критик, мистецтвознавець. Директор Чернігівського музею старожитностей В. В. Тарновського, один із засновників громадської бібліотеки в Чернігові. З ним пов'язана історія місцевостей «Швейцарівка» та «Рашевщина» в Чернігові.

2019 р. в с. Шатура Ніжинського р-ну встановлено дошку пам'яті «Устинія Іванівна Петренко – Праведник народів світу». Ця проста жінка під час нацистської окупації надала прихисток та допомогу євреям.

29 – День пам'яті Героїв Крут.

Православна церква України вперше провела богослужіння у Спасо-Преображенському соборі

25 грудня, на Різдво Христове, ПЦУ провела тут перше богослужіння. Також віряни заспівали традиційні українські колядки та помолились за Україну.

Знаменитий Спасо-Преображенський собор – найдревніший храм України за часом початку спорудження (орієнтовно 1033 рік). Досі він був в оренді, користуванні Чернігівської єпархії Української православної церкви Московського патріархату. Термін оренди закінчився і її не було продовжено.

Храм входить до комплексу Національного заповідника «Чернігів стародавній». Надалі храм за консервують на зимовий період і будуть шукати гроші на його реконструкцію.

5 жовтня 2023 року комісія Міністерства культури почала перевірку об'єктів заповідника. Комісія визнала стан Спасо-Преображенського, Троїцького та Успенського соборів, які були у користуванні УПЦ МП, як незадовільний. Ці споруди потребують ремонтно-реставраційних робіт.

6 жовтня парафіяни та священники УПЦ МП почали вивозити зі Спасо-Преображенського собору усі речі. Зараз будівля храму порожня. Храм зачинено.

Безпекові проекти в умовах війни

Начальник обласної поліції Іван Іщенко разом зі відомим філантропом Говардом Баффетом побували на місцях воєнних злочинів росіян та обговорили впровадження безпекових проектів у прикордонній Чернігівщині.

Філантроп та фотодокументаліст Говард Баффет особисто зафіксував наслідки воєнних злочинів росіян у селі Ягідне Чернігівського району та поспілкувався з жителями села, яких росіяни 27 днів утримували в шкільному підвалі.

У Чернігові Говард Баффет разом з керівництвом обласної поліції побував біля фактично зруйнованої росіянами адміністративної будівлі поліції. Іван Іщенко подякував філантропу та його фундації Howard G. Buffett Foundation за потужну підтримку українських поліцейських у цей важкий час.

Говард Грем Баффет (нар. 16. 12. 1954, Омаха, штат Небраска, США) – американський бізнесмен, колишній політик, філантроп, фотограф, фермер і охоронець природи. Середня дитина інвестора-мільярдера Воррена Баффета.

Освітні заклади отримали генератори від Латвії

Латвійська Республіка постійно надає масштабну підтримку Чернігівщині. 27 грудня 32 дизельні генератори різної потужності від уряду Латвії отримали представники громад області. Генератори допоможуть забезпечити безперебійне електропостачання у закладах освіти.

А нещодавно латвійська делегація доставила на Чернігівщину 10 пасажирських автобусів

«Польська полиця» в обласній бібліотеці

«Польська полиця» у відділі абонементів обласної бібліотеки ім. Софії та Олександра Русових набуває популярності. Книжки надійшли у межах проекту «Польська полиця в Україні», який реалізується Державною установою «Український інститут книги» спільно з Інститутом книги Польщі за підтримки Міністерства культури та національної спадщини Польщі. Мета проекту – забезпечення бібліотек України виданнями польських авторів, перекладеними українською мовою. Приходьте, беріть, читайте!

Кольори «Деснянської палітри»

В читальній залі обласної бібліотеки імені Софії та Олександра Русових відкрилася звітна виставка картин за 2023 рік Чернігівського народного аматорського об'єднання художників «Деснянська палітра».

Очільниця об'єднання Людмила Бешун подякувала колегам за їхню працю. Художниця Олена Мамець відзначила, що ця виставка – «краплина позитиву для наших спів-

громадян», поетеса та учасниця об'єднання Тетяна Тимошенко привітала колег своєю чарівною поезією.

Відзначили на вернісажі ювілярів – учасників об'єднання. Зокрема Людмила Бешун, Микола Чернецький, Валерій Єфименко, Вадим Тарасов, Віталій Граб, Ігор Субботін, Марина Радченко отримали почесні грамоти обласного центру народної творчості.

На виставці експонується більше 40 картин 17 художників – пейзажі, портрети, натюрморти, архітектурні пам'ятки, роботи, виконані в найрізноманітніших техніках. Тішить, що «Деснянська палітра» постійно поповнюється обдарованими особистостями.

Відвідати виставку картин можна протягом місяця в читальній залі бібліотеки.

Філармонійний центр

Йоганн Штраус

на різдвяній сцені

Йоганн Штраус... Це валси, польки, мазурки – музика зимових свят. 21 грудня артисти Академічного симфонічного оркестру «Філармонія» на чолі із заслуженим діячем мистецтв України Миколою Сукачем презентували оновлену концертну програму «Йоганн Штраус та інші». Найпопулярніші класичні твори Штрауса-сина викликали захоплення глядачів. Також прозвучали твори Джоаккіно Россіні, Едуарда Штрауса, Жака Оффенбаха.

Для вихованців обласного центру комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження» 22 грудня Капела бандуристів ім. О. Вересая філармонійного центру подарувала програму «Різдвяний калейдоскоп».

Вже багато років артисти капели на чолі із заслуженою артисткою України Раїсою Борщ та заслуженим працівником культури України Миколою Борщем напередодні Різдва проїжджають до «Відродження» зі святковою концертною програмою. Для дітей це завжди довгоочікуване свято, коли Святий Миколай приходить зі своїми друзями – артистами. І звучать різдвяні пісні і колядки. А ще артисти не залишили жодного з дітлахів без солодкого подарунка.

Капела бандуристів – дітям

«Різдвяна імпреза»

Катерини Іващенко-Василяко

Солістка центру Катерина Іващенко-Василяко 23 грудня презентувала свою сольну програму «Різдвяна імпреза».

Концерт став подорожжю в світ Різдва.

Втім, співачка підкреслила: «Давайте не забувати, завдяки кому відбувається цей концерт! Я хочу низько вклонитися всім воїнам, які борються за незалежність України». І чоловік, і батько Катерини нині захищають нашу країну. Разом зі співачкою магію «Різдвяної імпрези» створили постановники Марина Маккей і Олександр Сероштанов, концертмейстер, заслужена працівниця культури України Світлана Пилипенко, колеги-співачки заслужений артист України Сергій Сулімовський, Ілля Латиш, Марина Маккей, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Іван Панченко, Олександр Сьомченко; музиканти стеїдж-банду «BissQuit», артисти Театру танцю «Екватор».

«Українські вечорниці»

«Сіверських клейнодів»

Академічний ансамбль пісні і танцю «Сіверські клейноди» активно пропагує народну музику. Проект «Українські вечорниці» колектив представив 22 грудня в обласному художньому музеї ім. Г. Галагана, «Створюючи цей проєкт, ми ставили кілька цілей: популяризація української традиції вечорниць, навчити гостей традиційних танців», каже художній керівник та головний диригент колективу Андрій Ловець.

Для вечорниць обрали народні твори, зібрані під час фольклорних досліджень. Танці з приспівками «Баламут», «Полька», «Печеное поросся» були записані у Чернігівській області, «Яків» – на Київщині, «Картошка» – на Дніпропетровщині. Під акомпанемент оркестру артисти та гості виконували ці композиції разом.

«Смарагдик, або Кіготь зеленого дракона» – прем'єра для дітей

У переддень Різдва, 24 грудня, філармонійний центр і Єдиний Мистецький Простір Чернігівщини, проєкт, що реалізується під егідою обласної військової адміністрації, презентували цю музичну новорічну казку. Постановка Оксани Тунік-Фриз та Євгена Мацака за сценарієм Оксани Тунік-Фриз. Прем'єра захопила юних глядачів, які приїхали зі всієї Чернігівщини.

Перед початком вистави привітав дітлахів Святий Миколай. З привітаннями звернувся начальник обласної військової адміністрації В'ячеслав Чаус.

Казка про те, як щира любов пробуджує життя. А під Новий рік можуть відбутися різні дива, але обов'язково треба цього дива дуже сильно хотіти.

У показі взяли участь артисти філармонійного центру – заслужена працівниця культури України Світлана Пилипенко, Іван Гладков, Марина Маккей, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Ксенія Трубіна, Яна Сидоренко, Олександр Сьомченко, артисти Театру танцю «Екватор», а також Олексій Шмирьов і Валентина Гаркуша. Покази казки проходив щодня, по 30 грудня

Мистецьке свято на Різдво у храмі Св. Катерини

25 грудня філармонійний центр та Єдиний Мистецький Простір Чернігівщини влаштували свято для прихожан храму Святої Катерини у Чернігові. Основою дійства стала різдвяна концертна програма Академічного камерного хору ім. Д. Бортнянського під диригуванням Ігоря Найдьона. Разом з хором і його солістами Єлизаветою Куценко, Ольгою Новик, Олеся Токарук, Наталією Губко, Андрієм Рекуном виступили солісти центру заслу-

Ольги Токар, «Що то за предиво» в обробці Василя Барвінського, «Ой, там, за горою» в обробці Миколи Леонтовича, авторські твори, зокрема, «Різдво-коляда» Василя Жданкіна і Бориса-Ігоря Антонича, «Радіє земля» чи «Маріє» Оксани Тунік-Фриз і Євгена Мацака, «В Віфлеємі днесь» Віктора Коломійця, «Через поле широкее» Тетяни Яшвілі – виконання цих шедеврів викликало захоплення майстерністю співаків, духовне піднесення вірян. А вінцем

жений артист України Сергій Сулімовський, Катерина Іващенко-Василяко, Анна і Дар'я Михневич, Марина Маккей, Яна Сидоренко, а також співак та режисер Євген Мацак і гітарист Артур Атрощенко.

Народні колядки, щедрівки «Ой, хто, хто Миколая любить» в обробці

різдвяної програми став славний «Щедрик».

Настоятель храму Святої Катерини, протоієрей Роман Кінік подякував митцям за виступ і сам виконав разом з ними та з прихожанами українську колядку «Добрий вечір тобі, пане господарю!»

«Нове Різдво» хору ім. Бортнянського

29 грудня Академічний камерний хор ім. Д. Бортнянського під орудою Ігоря Найдьона представив публіці програму «Нове Різдво». Звучали сучасні твори. «Колядка» Миколи Попова, «На Святий вечір» Михайла Гайворонського, «Різдвяна коліскова» Олександра Тарасенка, «Що то за предиво» Василя Барвінського, «Пречистая Діва» Володимира Якимця, «У Віфлеємі днесь» Віктора Коломійця, «Радіє земля» Оксани Тунік-Фриз та Євгена Мацака – такі композиції авторства та в обробці вітчизняних митців теж увійшли до програми. Хор і його солісти Єлизавета Куценко, Ольга Новик, Олеся Токарук, На-

талія Губко, Андрій Рекун виконали народні щедрівки та колядки у сучасному аранжуванні.

У проєкті «Нове Різдво» також взяли участь солісти центру – заслужений артист України Сергій Сулімовський, Марина Маккей, Катерина Іващенко-Василяко, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Яна Сидоренко. Завершилася програма знаменитим «Щедриком» Миколи Леонтовича.

Прес-центр Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм

Ніна ГОРБАНЬ

Цей чистий сніг – таке казкове дійство:
Хурделить, віє, кублить і січе!
Хтось ювелірно, може,
і зумисно
Дорогу, що між нами, замете.

Почать з нуля свою життєву стежку
Топтати важко – та й далекий шлях.

Тобі – наліво, мені – вправо.
Межку
Якби ж розгледіть, ту, що у снігах.

Оту межу, яку змивали літа,
Яку топтав у небі Волопас.
Як чистий лист оця дорога
сніжна
Випробуванням стелеться
для нас.
08.12.2023

Ти прийшов! Ти прийшов.
Слава Богу!
Я просила про це в молитвах,
Ти лише доторкнувся порогу –
Серце вмить стрепенулось,
як птах.

Я ненавиджу швидкість
дороги,
Я боюся всіх тіней нічних!
Так багато у світі тривоги...
Ти прийшов – всесвіт миттю
притих.

Десь святкова лежить
скатертину.
Чим не свято? Візьму
застелю!
Серед тисяч людей є єдина,
Кому скажеш: вертайся, я жду.
20.12.2023. Прилуки

Ніна ТКАЧЕНКО

Зими нема. І в цьому каюць .
Неждано – дощ під Новий рік.
А що він доброго прорік
цей дощ, з яким
не розрощаюць?

Вже снігом мариться давно,
мов зустріччю, якій не бути.
А як мені тебе забути?..
...Вмиває дощ твоє вікно.

Збірка «Душа висвічує зорі»,
1995 р.

Зимовий день

Про що тобі казав зимовий
день,
коли сніги, лише сніги у ньому?
А втома, наздогнавши іншу
втому,
не здибалася з радістю ніде.

Про що тебе питав зимовий
день,
коли у вічі зазирає так близько?
І спогадів розгойдував коліску,
не віддаючи сам, куди веде.

Про що тобі мовчав зимовий
день,
коли весна вже прочиняла
хвіртку?
... І млосьно, і бентежно,
й трішки гірко,
що зараз він назавжди відійде.
Збірка «Спалах», 2008 р.

Само собою упродовж життя
складалося так, що з-поміж
усіх днів тижня найсприятли-
вішим для мене завжди ви-
давався четвер. І я ось так
спитала маму (ще встигла
спитати!) у який же день я
народилася. З'ясувалося – в
...четвер.

Четвер

Чуже сприймаю, ніби власне.
Чи роздаю усім своє?
Черемхи біле світло гасне –
чорніша темрява стає.

Чуже сприймаю, ніби власне.
Черпаю настрої не з облич.
Чудний ти, Часе, передчасно
черницею мене не клич!

Чуже сприймаю, ніби власне.
Чутливі лагоджу мости.
ЧЕТВЕР мій снігом сіє ясно -
чи ж буде сіяне рости?!

28.12.2023. Прилуки

Світлана
КОРОБОВА

Не відпускай...

Не відпускай мене,
не відпускай.
Прошу, не говори услід:
так треба,
Бо я уже тримаюся за край
Й от-от впаду, зневірена, із неба

Кохання нашого. Утримає,
чи ні? –
Укотре на сніжинці я гадаю
І мрію: нехай випаде мені
Те щастя, що ніяк не випадає

Як можу, так тримаюся за край
Любові, та знесилуються
руки...

Не відпускай мене,
не відпускай...
Сніжинка від кохання –
до розлуки.
Всього одна...

16.12.2023

Як я могла...

Мені давався час, а я його –
в ніщо,
Хати, палаци, замки
руйнувала,
Життя своє збирала
в казна-що.
Усе було, та я його не мала.

А хтось же заздрило,
дивлячись услід,
Мовляв, самодостатня
і вродлива,
А я ішла не «до» – частіше «від».
Від себе. І про це не говорила.

Бо знала, що не зможе
зрозуміть
Мене ніхто. Й сама не тямлю
досі,
Як я могла життям своїм не жити
Й стояти в нього тільки
на порозі.
25.12.2023

А сніг летить...

Зимовий вечір. Мокрий сніг.
На привокзальній площі людно.
Здається, тут одна з доріг
По рейках тягнуться в майбутнє.

Вона минула відрива
І потихеньку відповзає...
А я дивлюсь, напівжива,
Удадь й поволі замерзаю.

Як швидко відстань вироста,
Час відштовхнувши від перону...
А сніг летить. А сніг сіда.
А сніг обліплює вагони...
26.12.2023

Я по зорях
тебе знайду

Я по зорях тебе знайду,
Як розквітне весняне небо.
Ну а поки що на льоду
Я пишу цей романс для тебе.

Ну а поки в снігах тону,
По сніжинці цей час збираю
У велику любов одну.
Я у зорях тебе шукаю.

Я вже вічність до щастя йду –
По дорогах чужих блукаю...
Я по зорях тебе знайду,
Я у зорях тебе впізнаю.

01.01.2024
Прилуки

Микола
БУДЛЯНСЬКИЙ

Відомий чернігівський
поет і журналіст Микола Буд-
лянський, автор багатьох
книг поезії, прози, краєз-
навства, недавно відзначив
70-річчя. Вірші його не раз
друкувалися у нашій газеті, а
також в обласній літератур-
но-мистецькій газеті «Стру-
на». У грудні Микола Будлян-
ський видав свою нову книгу
поезій «На рушниках натом-
лених вітрів». Представлен-
ня її він зробив 28 грудня у
обласній бібліотеці ім. Софії
та Олександра Русових.
Найкращі вітання поето-
ві і журналістові з ювілеєм і
виходом нової книги!

Грудень у селі

Знов небо сіє, мов крізь сито
Дрібну порошу, наче мак.
В дулі верби сховався вітер –
Простудно кашляє в кулак.

Така зима: то сніг лапатий,
А то відлиги смак терпкий.
У нашій вихололій хаті
Умерзли зорі у шибки.

Холодну тень безлиста вишня
Поклала важко на поріг.
Ніде й нікого, тільки тиша
Навшипинки ходить у дворі.

Стара зіперлася дорога,
Немов лелека, на крило.
Лежить, вслухається – нікого.
Німотна ніч. Глухе село.
Хіба зітхне ледь чуно хвіртка,
Чи то осиплеться іржаво.
У темній шибці мерзне зірка,
Як нерозкаяна душа.
05.12.2023

Наснилась рідна хата

Ти знов наснилась, рідна хато,
Широка призьба і бузок,
І молода, як ранок, мати
З руки годує ластівок.

І я малий запряг уміло
Соняшникового коня.
Тебе об'їду, світе білий,
І повернусь додому я.

Сюди, до рідного порога,
Бо ж ластів'ятонька малі...
Ще десь попереду тривоги,
Утрати, радості, жалі...

На посиденьки кличе
призьба,
Співають двері –
не скриплять.
І ластів'ята низько, низько,
Та уже учаться літати.

А як же їм радіє мати
І мене міцно пригорта,
Мовляв, навчися й ти літати,
Моя дитино золота.

– А як же хата? Їй би крила, –
Кажу я мамі. Та крізь сміх:
– А хату, щоби не злетіла,
Тримає стежка за поріг.

Довкола літо. Стільки літа!..
Хотів би, в очі не вбереш.
І наша хата вся у квітах
Летить у голубу безмеж.

І я розгублений на катах,
Але зробити не можу й крок.
... Мені наснилась рідна хата,
І молода, як ранок, мати,
З руки годує ластівок.
26.11.2023

3 циклу «Осінь»

Ти скоро відійдеш, осінь.
Дозволь на межі розлук
Скупатись в золотім волоссі
Юначу невтому рук.

І хочу не в тихім місті,
Адесь на стежках рудих
Відчути жагучий присмак
Кали нових губ твоїх.

А очі – ожина пізня,
В яких ще роси тремтіння,
Неначе остання пісня
Зів'ялих твоїх картин.

Та хай не вітри промерзлі
Встеляють прощальний шлях,
А біла печаль берези
Сміється в твоїх очах.

І зорі червоногледі
Обсіють правничий ліс.
І взимку не вийде з моди
Рудий, весь ув осінь, ліс.

І місяць – нічний прибулда
Освітить глибоку виць.
І лише тебе не буде
Ні завтра, ані колись.

Вже осінь, життєва осінь
І важчає серця стук.
Та хочеться, віриш, й досі
Скупати в твоїм волоссі
Юначу потребу рук.
28.10.2023

«Поезія плюс музика»

Так називався творчий проєкт, з яким 21 грудня виступили у Прилуцькій центральній міській бібліотеці поетеса з Прилук Світлана Коробова і редактор Чернігівських газет «Світ-інфо» і «Струна» Петро Антоненко. Пані Світлана читала свої нові вірші, гість виконав під гітару українські романси, які він написав на її поезії.

Також вони зробили презентацію своєї першої спільної книжки віршів «Інтим осінньої весни», яка щойно вийшла в Чернівці. Розповідь про цю книжку і вірші з неї надруковано в попередньому номері нашої газети.

Представила поетів і слово про їх творчість сказала директор-

Творча зустріч у бібліотеці

ка бібліотеки Людмила Зубко. Також про їх творчість, загалом літературу говорили на зустрічі поети Ніна Горбань, Світлана Пшенічна, Євген Постульга, голова Клубу книголюбів Лідія Скотнікова.

Бібліотека, її філії, всі учасники зустрічі отримали в подарунок нову книжку. А її автори подякували бібліотеці за чудово організоване це свято поезії.

Наступного дня такий же виступ Світлана Коробова і Петро Антоненко робили в Прилуцькому педагогічному коледжі ім. І. Франка. Тут також вони презентували свою книжку «Інтим осінньої весни».

Автори дякують голові Клубу книголюбів Лідії Скотніковій за організацію цієї творчої зустрічі зі студентами.

Чернігівський академічний
обласний музично-драматичний
театр ім. Т. Шевченка

Афіша січня

- 4 – «Різдво, Різдво, Різдво!!!» Мюзикл для дітей. 12.00.
- 4 – «Ніч перед Різдвом». М. Гоголь. 18.00.
- 5 – «Подорож до країни Мрій, або Велосипед з червоними колесами». Рут Парк. Вистава для дітей. 12.00.
- 5 – «За двома зайцями», М. Старицький. 18.00.
- 6 – «Різдво, Різдво, Різдво!!!» Мюзикл для дітей. 12.00.
- 6 – «Ніч перед Різдвом». М. Гоголь. 18.00.
- 7 – «Бука». Михайло Супонін. 12.00.
- 7 – «Боїнг-Боїнг». Марк Камолетті. 18.00.
- 11 – «П'ять пісень Полісся». Людмила Тимошенко 18.00.
- 12 – «Гріх». В. Винниченко. 18.00.
- 13 – «Загадкові варіації». Е.-Е. Шмітт. 18.00

Корисні поради

Якщо в будинку дерев'яна підлога, вона потребує особливого догляду. Чудово видаляється бруд, якщо чистити таку підлогу сумішшю з трьох частин річкового піску і однієї – свіжепогашеної вапна. Підлогу спочатку потрібно натерти цією сумішшю, а потім гарненько вимити.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 11 років, «Струна» – за понад два роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-
мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернівці, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажу книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної
служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавничу діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США). Голова Товариства – професор Віра Боднарчук.